

Delavska pravica

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

ŠTEV. 4

LJUBLJANA, DNE 21. JANUARJA 1937

LETO X.

Duhovnik o našem položaju in boju

Sodelavec pri »Delavski pravici« je imel priliko, da je duhovniku, ki sicer ne sodeluje v delavski organizaciji, vendar pa se zanjo živo zanima, stavil nekaj vprašanj v zvezi z novo Perniško brošuro proti JSZ. Ker so bili odgovori za vse bralce našega lista važni, je na prošnjo drage volje dovolil, da jih sporočimo javnosti.

Prvo vprašanje: »Kakšen vtis je napravila na vas Perniška brošura?«

Odgovor: »Odkrito povedano, bil sem je žalosten. Celota napravlja vtis popolne neiskrenosti, zavijanja in varanja nepoučenih ljudi. Kakor veste, poznam vse viře, iz katerih črpa svoje napade proti delavski organizaciji, poznam nekatere ljudi, ki jim očita slab vpliv na katoliško javnost, pa moram reči, da je pisatelj v prav hudi zmoti, da je nahujskan od vaših nasprotnikov, ki so izgubili mero za resnične in umišljene napake, ali pa je namenoma tako pristranski, da ne izbira sredstev. Oboje je dovolj žalostno. — Kar zadeva pa vas same, naj vas taki napadi ne presenečajo! Vi dobro veste, kdo je pred vojno največ delal in trpel za slovensko delovno ljudstvo — dr. Kerk. In kdo je moral prenesti največja obrekovanja in sumničenja — dr. Kerk! Tako je splošno pravilo, da se mora vsaka dobra stvar uveljaviti z borbo, premagati nezaupanje, s potrpljenjem odkupiti vrednote, ki jih prenaša. Zame so taki napadi, kot se dogajajo zadnje čase proti vam, dokaz, da ste na pravi poti. Najti vas morajo močne in zrele, krščansko potrpežljive, vztrajne in ponižne; saj ne delate za to, da bi dosegli pohvalo, ne za politično moč, ampak iz prepričanja, da morate tako ravnati v korist delavstva. Če je to vaš resen namen, vas take klevete ne smejo plašiti, morejo vam biti kvečjemu opomin, da se še bolj poglobite v evangeljske nauke in socialno pravičnost, da vam noben pošteni ne bo mogel kaj očitati. — Kar zadeva vaše nasprotnike, moram iskreno, pa z obžalovanjem izreči težko obsodbo, da napravlja omenjeni spis name nepremagljiv vtis, da nasprotnikom v tem primeru ne gre za dobrobit delavstva, ne za blagor vere in Cerkve, ne za resničen boj zoper komunizem (kdo ima od teh zoper večjo korist kakor nasprotniki vere in Cerkve?!), ampak za nezasluženo in varljivo pridobljeno številčno premoč nad vami. Kdor je doslej še verjel v njihovo iskrenost, mora poslej izgubiti vsako zaupanje, da jim je za poštenje in resnico. Na tak način bi mogli oblatiti vsako še bolj dobro organizacijo, če ji naprtilite grehe vsega sodstva, posplošite netočne malenkosti, če sodite, da je molk na obrekovanje že priznanje. Le pogum! Če mora kdo to pisanje obžalovati, so to vaši nasprotniki!«

Drugo vprašanje: »Kaj je zdaj naša dolžnost? Ali naj mirno

prenesemo te težke obdolžitve? Ali naj se branimo in kako?«

Odgovor: »Vaša dolžnost je braniti dobro ime, svoje in svoje organizacije. Sicer je to prava nesreča, da morate tratiti svoje sile v bratovski borbi, ko bi bilo treba na vseh krajih iti skupno v pomoč delavstvu. Že tako je premalo ljudi, ki bi stali delavcem ob strani, in je po moje brezvestno, da so vas tirali v ta boj, ko bi morali katoličani strnjeno, trezno in z vso požrtvovalnostjo kot en mož — iti v boj zoper sovražnike krščanstva! Zato naj bo ta vaš boj, ki ga prisiljeno sprejemate, tem bolj krščanski, tak, da boste v njem le pridobivali, prepričali vse, da so vaši nameni čisti. Že doslej sem mogel opaziti, da vi niste v svoji obrambi nikomur delali krivice; to me je najbolj veselilo, to

vas tudi najbolj dviga nad nasprotno stranko. Le pogledjte, kako Perniškov spis napada križarstvo, pa boste spoznali, kako ne smete ravnati! — Dejstva tam kar enostavno sprevrta, kar govori za križarstvo, jim šteje v slabost. Enako vem, kakšen je bil boj v orlovstvu; mladina se je takrat postavila za cilj z vestnim delom obnoviti duha, svežost je hotela vlti v to organizacijo, pa jo sedaj zadevajo taki očitki. Še najmanj pa je imela ta borba opraviti z JSZ, saj so jo vodili v največji meri ljudje, ki so danes pri ZZZ! Tudi glede vaših glasil velja podobno: hitreje kot vaši sodniki ste vi izločili vse iz svojih vrst, kar ni bilo več krščansko; če vam take stvari zdaj očitajo, lahko mirno navedete imena, kdo je zaslužil te očitke. Varanje javnosti mora prenehati. Vi se lahko omejite na objavo dejstev, pa se bo izkazalo, kdo je v pravici. Pokažite, da znate biti krščanski tudi v borbi.«

Tretje vprašanje: »Bojimo se, da bodo nepoučeni duhovniki verjeli natolcevanjem, saj nam očitajo toliko zmot. Kaj sodite o tem?«

Odgovor: »Le mirno se zanesite, da duhovniki ne bodo podpirali krivične borbe proti vam. Saj veste, da je proti duhu Katoliške akcije, da bi koga izganjali iz Cerkve, ki želi biti njen član, da je proti duhu evangelija, da bi pustili propasti duše, ko mora duhovnik po zgledu Dobrega Pastirja pustiti 99 ovac, da poišče izgubljeno. Mi moramo pridobivati, ne krivično obsojati, moramo delati z ljubeznijo, ne s sovraštvom in nasiljem. Mislim, da imate v tej neenaki borbi vi vedno več prijateljev med duhovniki. Le sami iščite pristranskih zvez z njimi, pa ne boste nikoli razočarani, iščite resnice, pa boste našli v njih odkrite svetovalce. Ohranite mirno kri, povejte mirno svoj odgovor in vse bo dobro.«

Stavka v Vevčah še traja ...

Poročali smo o zadnjem javnem shodu papirniškega delavstva v nedeljo 10. januarja. Ta shod pa ni bil le klic papirničarjev, ampak vseh prebivalcev D. M. Polja, Vevč in bližnje okolice. Nabito polna dvorana je bila en sam klic po pravični rešitvi spornega vprašanja med industrijo in delavci. Govorniki na shodu so podali točno sliko o položaju in vzroku stavke. Vsej javnosti so dokazali, da je bila stavka vsiljena in je bilo delavstvo naravnost prisiljeno napraviti ta korak.

Toda položaj se ne premakne z mrtve točke. Lahko se je industriji igrati z delavstvom, ko ima dovolj kapitala in lahko v svoji trmi vztraja in čaka, da delavstvo v stavki obnemore in pristane na pogoje, katere bo ona diktirala... Toda kaj pravi tu pravičnost? Kdo je tu končno poklican, da v taki borbi štiti slabjšega in brani pravico? Dolžnost oblasti je, da ne trpi mirno takega igranja z delavstvom, ki je vestno vršilo svoje dolžnosti napram podjetju in sedaj, ko mu podjetje hoče znižati še itak majhen zaslužek, brani popolnoma zakonito in naravnost vzgledno svoje pravice in dostojanstvo. Ravno v taki borbi, ki je po poteku naravnost vzorna, je oblast moralno še bolj dolžna, da skrbi, da se stavka čimprej konča in delavstvo doseže, kar mu po vsej pravici gre.

Ali moramo res čakati, da prizadeto delavstvo s stradanjem in potrošenjem vseh prihrankov dokaže, da je pravica na njegovi strani? Ali ni bilo to že takoj ob pričetku stavke jasno, koga se mora zgrabit za ušesa in koga je treba v borbi podpreti?

Ali mislijo merodajni činitelji, ki so tu poklicani, da napravijo red, da je zanje konec lepši, če bodo papirničarji obupali nad pravico in ponovno spoznali, kako je danes delavstvo v boju za svoje pravice z

kapitalom osamljeno in prepuščeno popolnoma samo sebi?! Ali morda celo čakajo, kar bi seveda industrija želela, incidentov, ki bi bili v korist industriji in v škodo delavstvu.

Pozivljamo oblast, naj napravi potrebne korake sedaj, ko je čas, ne pa šele, ko bo šlo na škodo delavstvu in v korist industriji.

Papirničarji v Medvodah solidarni s stavkujočimi v Vevčah

V torek 19. t. m. so strokovne organizacije sklicale javno zborovanje svojega članstva. Zborovanje je bilo polnoštevilno obiskano. Poročali so zastopniki vseh treh strokovnih organizacij o položaju, kakršen je nastal za papirničarje z vevško stavko. Delavstvo obratov Medvode in

Papirničarji so pripravljeni na žrtve in bodo v boju tudi vztrajali, toda na čigav račun gredo te žrtve, ki jih že mesec dni doprinaša delavstvo papirnic, to vprašujemo danes vse, v to poklicane faktorje. Tudi delavstvo si dela svoje račune in mirno čaka konca...

Goričane je izrazilo svojo solidarnost z vevškimi delavci. Sprejelo je tudi resolucijo, katero so strokovne organizacije naslovile na »Združene papirnice«, prepis pa Inšpekciji dela in Delavski zbornici. Resolucija se takole glasi:

Delavstvo Združenih papirnic Vevče, Goričane, Medvode d. d., zaposleno v obratu Goričane, je na svojem shodu dne 19. januarja 1937 sklenilo sporočiti ugodnemu naslovu naslednjo resolucijo:

1. Ugotavljamo, da so zahteve delavstva obrata Vevče, podane dne 15. dec. l. l., Združenim papirnicam Vevče, Goričane, Medvode, popolnoma opravljene. Izjavljamo, da se s temi zahtevami strinjamo tudi mi.
2. Izražamo željo, naj se na podlagi predloženih zahtev vevškega delavstva v najkrajšem času sklene kolektivna pogodba, veljavna za vse obrate Združenih papirnic. K razpravam za to pogodbo naj se pritegnejo tudi naši obratni zaupniki in zastopniki strok. organizacij.
3. Ker nas je podjetje izprilo, smatramo, da so s tem delovni pogoji, na katere smo s podpisi pristali, od strani podjetja samega razveljavljeni.
4. Pristojno Inšpekcijo dela smo naprosili, naj zastavi vse sile, da se ta spor reši v prilog delavstva in čimprej sklene sporazum v obliki kolektivne pogodbe.

To resolucijo smo poleg Vašemu cenjenemu naslovu poslali še Inšpekciji dela in Delavski zbornici v Ljubljani.

Tako so enkrat tudi papirničarji v Medvodah in Goričanah izpregovorili in povedali, da so v vsem enotni in edini z delavstvom v Vevčah. Naj živi delavska sloga!

Joško Jurač:

KRAJ UMIRA

»Delavska založba« je izdala novo knjigo pod gornjim naslovom, ki jo je spisal naš znani tovariš J. Jurač iz Celja. Na svojstven način obravnava v povesti žalostno usodo slovenskega industrijskega kraja (Prevalje), njegov dvig in končen propad. Komaj pred meseci smo brali v listih pod senzacionalnimi naslovi o veliki dražbi v Prevaljah, ko so sodnijsko prodajali opuščeni rudnik z vsemi poslopji in knapovskimi stanovanji. Še posebno pa je ta knjiga zanimiva, ker jo je pisal delavec (Joško Jurač je strojnik v Mohorjevi tiskarni v Celju), ki je sam doma iz Prevalj, vse to sam opazoval in doživel. Kdor še ni naročen na »Krekovo« knjižnico, more dobiti to knjigo za 24 Din, če se obenem naroči na »Krekovo knjižnico« za l. 1937, kateri znesek bo plačeval v obrokih obnemem z naročnino za »Krekovo knjižnico«. Knjižniška cena je 32 Din.

Naročite na naslov:

DELAVSKA ZALOŽBA — LJUBLJANA
Miklošičeva cesta št. 22-I.

Jeseniški kovinarji so zborovali

Delavska delegacija je podala poročilo o poteku dosedanjih pogajanj

Jesenice, 18. jan. V nedeljo, 17. januarja, se je vršil v Delavskem domu na Savi javen shod, kjer so bila podana sledeča poročila: Kralj: o razpravah, Pukšič: o enotnosti delavstva, Zupan: o bodočem delu. Vsem trem govornikom so zborovalci pazno sledili in jih mestoma burno spremljali, ko so slikali položaj, ki je za delavstvo pri KID velike važnosti.

Govoril je tudi župan iz Koroške Bele, pozivajoč vse ostalo prebivalstvo, naj stoji ob strani delavstvu. Njemu enako je nastopil burno pozdravljen dr. Aleš Stanovnik, ki je branil enotnost vsega delavstva pred raznimi zavajalci in je obenem podal jasno sliko, kaj je z obratnimi zaupniki v mesecu januarju, naslanja joč se na izrek sodišča stola sedmorice v Zagrebu.

Gospa Pibernikova je govorila o posledicah redukcij plač v družinskem ognjišču ter kvarnih posledicah za družino. Kristan in Smolej sta ščitila naše konsumne ustanove, sklicujoč se na grožnjo tovarne, da bo ustanovila svoj lasten konsum. Štempihar kritizira »Tovarniški vestnik« ter pripominja, da morajo biti za to borbo dovzetne vse okoliške občine, za to morajo poskrbeti vsi občinski odborniki. Arnež je pojasnjeval svoje težko stališče, pri čemer je naletel pri zborovalcih na nesporazum in zaradi hrušča ni mogel končati besede, ki jo je dobil, in bi bil ob koncu gotovo ves položaj drugačen. Zupan pojasni, da je bil tov. Arnež povabljen na željo vseh treh organizacij kot objektiven poročevalec javnosti in da ni pravilno, da se mu jemlje beseda.

Pukšič pove, da tisti, ki brezmiselno gromijo na javnem shodu, niso odgovorni za posledice in da se naj zavedajo, da je disciplina in red nujno potrebna in da ima vsak pravico na javnem shodu iznesti, kar ga tišči, saj je potem podvržen kritiki, ne da

se mu prepreči s truščem njegova beseda. Kralj v zaključni besedi isto tako opominja k redu, da bo le ta prinesel k našemu cilju uspehe. Ob pol dvanajsti uri dopoldne je nato predsednik Franc Rozman zaključil javen shod.

Borba kovinarjev se nadaljuje

Pogajanja med vodstvom KID in zastopniki delavskih organizacij se nadaljujejo. Marsikdo bi želel, da bi šlo to hitreje, a v danem primeru ni mogoče. Osnutek za novo kolektivno pogodbo, ki ga je izdalo vodstvo KID, je vso staro kol. pogodbo postavil na glavo. Treba je bilo mnogo razgovorov, da so prišli zastopniki delavstva na jasno. Štiri dnevne razprave preteklega tedna so se v petek zaključile. Delavski zastopniki so odšli domov med delavstvo, da mu objektivno poročajo o položaju in obenem dobijo ponovne direktive. Delavstvo je iz časopisa, ki ga izdaja sedaj KID, samo videlo, kaj hoče podjetje. Že v četrtek je na javnem zborovanju, na katerem so poročali zastopniki strok. organizacij JSZ, NSZ, SMRJ, dalo duška in odločno povedalo, da si ne pusti znižati svojih plač. Na nedeljskem zborovanju pa se je videlo, da je krušna borba združila vse jeseniško delavstvo.

Dne 18. t. m. so se razprave nadaljevale. Glede na to, ker delavski zastopniki niso mogli zaradi pomanjkanja časa predložiti svojih predlogov, so se razgovori prekinili. V torek so zastopniki strok. organi-

zacij JSZ, NSZ, SMRJ takoj v začetku razprave dali svoj protipredlog.

Mezdní sistem, ki ga hoče uvesti KID, je za delavstvo nesprejemljiv. Iz predloga KID se razvidi precejšnje skrčenje mezd. Akordni sistem se zamišlja tako, da bi prav za prav ne bil pogodbeno vezan.

KID bo pač morala upoštevati želje delavstva, če hoče, da pride do onega mirnega sožitja in soglasja, ki je obojestransko potrebno. Mislim, da je v interesu obeh strank, da se zadeva reši obojestransko zadovoljivo. Delavstvo gotovo želi, da bi ta zadeva bila rešena še pred 31. januarjem. V interesu podjetja je, da gleda na to, da se razburjenje, ki vlada v jeseniškem kotu, čimprej pomiri. Apeliramo na vodstvo KID, naj gleda na želje delavstva in naj nikar ne misli, da so predlogi taki, da bi jih podjetje, kot je KID, ne moglo prenesti. Podjetje naj se zaveda, da slabo plačan delavec pri tako težkem in obenem nevarnem delu ne more živeti, posebno ne na Jesenicah, ki so priznane kot najdražji kraj v naši državi. Vse podrobnosti iz razprav bodo poročali zastopniki delavstva na shodu v četrtek na Jesenicah.

Kje so meje protizakonitosti?

Kakor v vseh obratih širom naše Slovenije, smo tudi delavci v predilnici »Intex« v Skofji Loki organizirani v Jugoslovanski strokovni zvezi. Prvo organizacijo je l. 1934 podjetje potom nekega človeka razbilo, in sicer na način, ki je vsem takim gospodom lasten! Na novo sprejeto delavstvo se je zopet organiziralo v JSZ. To delavstvo je do stavke tekstilnega delavstva še dokaj zadovoljivo uveljavljalo svoje zakonite pravice, čeprav tudi s hudo borbo. Prišla je stavka, v stavki se je delavstvo razen v enem primeru držalo nad vse dostojno, saj se je gotovo v redkem primeru pripetilo, da je delavstvo takoj v pričetku stavke očistilo stroje in tovarno, kot je v »Intexu«. Orožništvo, vodstvo in obratovodstvo tovarne se je ob zaključku stavke, ko je pregledalo obrat, pohvalno izrazilo o vzornem redu in čistoči, katera je vladala v obratu. Delavstvo se je vrnilo v predilnico, ostalo zvesto tudi svoji strokovni organizaciji vkljub vsej protigigantaciji tako od strani nekih ljudi, ki bi v svoji vsevednosti in vseznalosti radi stali nad strokovnimi organizacijami, preizkušenimi v borbah.

Na drugi strani pa je tudi podjetje storilo svoje, da razbije solidarnost in enotnost delavstva. Vendar pa se ni nobenemu posrečilo odvrniti delavstva od strokovne organizacije, kajti delavstvo se predobro zaveda, kdo je njegov prijatelj in kdo ni! Prišla je doba volitev obratnih zaupnikov za l. 1937. Tukaj se je pa podjetje zopet začelo pripravljati za ofenzivo proti delavstvu, ker se predobro zaveda, da se volitve ne bodo vršile po lanskem vzorcu. Delavska zbornica nam je poslala »Razglas«, katerega smo razbesili na vidno mesto pred tovarno, kamor tak »Razglas« spada. Ta ubogi papir je bil nekemu znanemu gospodu tako pri srcu, in ker ga tam ni hotel čitati, ga je odstranil. Za volitve predpisani razglasi in kandidatne liste, katere so za trenutek ostale v pisarni tovarne, so bili »zaplenjeni« z izgovorom, da je bilo vse skupaj poslano centrali v Kranj. Mi delavci dobro vemo, zakaj vse to. Podjetje hoče preprečiti volitve obratnih zaupnikov. To je interes podjetja, da se bodo neovirano vršile vse protizakonitosti ter se odtegnili dajatvam, ki jih jim skromna jugoslovanska zakonodaja nalaga. Kakor ima podjetje interes, da se volitve ne bi izvršile, tako imamo mi svoj interes, da se volitve bodo vršile. Na listi bodo pa tovariši in tovarišice, ki so bili tudi na »zaplenjenih«, ker smo si jih zbrali sami, ker jih poznamo kot zavedne in poštenne delavce, zato si bomo usojali to stvar sami urediti in odločiti, kdo bo zaupnik in kdo ne.

Zavedamo se, da imamo delavci to pravico samoodločevanja in smo že storili potrebne korake pri merodajnih činiteljih, da jih pouče, kje so meje? Tudi mi delavci se zavedamo, da ima naša ustava določbo, po kateri je vsakemu zasigurana zasebna lastnina, kakor so gg. tekstilci vedeli ob stavki v naši stroki. Ali mislite, kar sme eden, drugi ne. Mi delavci, ki se zavedamo, kaj oni z drugega brega nameravajo, bomo na vse to odgovorili z delom v organizaciji in za organizacijo, še trdneje se bomo oklenili Jugoslovanske strokovne zveze, ki je krščanska delavska organizacija. Kakor se delavci nikoli nismo vtikali v kandidatne liste za upravne odbore te ali one akcijske družbe, tako naj gospodje pustijo pri miru naše, po jugoslovanskih zakonih dovoljene delavske pridobitve. Oblast pa naprošamo, da posveča vso pažnjo brskiranju naše zakonodaje sploh, da ne bo treba nobenega jamranja, če delavstvo nobenemu več ne zaupa, če le ono dobiva lekcije, dočim podjetniki smejo vse. P-tar.

Položaj železničarjev

V mesecu januarju, ko se vrše vsako leto volitve obratnih zaupnikov, mislimo tudi mi železničarji na naše obratne zaupnike v mariborski delavnici. Večkrat se poudarja, da smo vsi enakopravni v državi, odkrito pa moram priznati, da smo Slovenci zapostavljeni napram drugim državljanom, bodisi glede prejemkov, ali načina dela itd. Delavstvo v mariborski delavnici se na zelo neprimeren način priganja k delu od strani raznih nadzornih organov.

V delavnici je tudi nekaj inženirjev z juga, ki se vkljub svoji akademski naobrazbi spozabijo tako daleč z raznimi južnjaškimi izrazi in kletvicami, da je poštenega Slovenca sram. S takimi izrazi slovensko delavstvo ni samo ponižano do skrajnosti, vzame se mu vsako dostojanstvo in žali naš verski čut. Tako obnašanje zelo kvarno vpliva na medsebojne odnose med slovenskimi železničarji-delavci in inženirji, Srbi. Za vsako najmanjšo pogreško, ki jo delavstvo zagreši, se ga kliče na zapisnik. Nato sledi občutne kazni, ena do tri dnevnišče, glede na naš skromni zaslužek je taka kazen naravnost katastrofalna.

Ravno zato tudi čutimo največjo potrebo po delavskih obratnih zaupnikih, ki bi na primeren način na merodajnih mestih zagovarjali delavske interese. Dasi čl. 114 pravilnika o delavcih drž. pomožnih ustanov to predvideva, se vkljub temu delavski zaupniki niso volili že skoraj 10 let. V interesu delavcev in gotovo tudi uprave same bi bilo dobro, da se to enkrat uredi. Mariborska delavnica, ki slovi kot ena najboljših v državi, je v vseh ozirih najbolj prikrajšana. Osnovne dnev-

nice kakor tudi premije so neprimerno večje v južnih krajih, kakor v mariborski delavnici, kljub temu da so življenjske razmere v dotičnih krajih dosti bolj ugodne. Vemo tudi to, da so železnice na področju ljubljanske direkcije najbolj aktivne.

Železničarski stan, nekdanj razmeroma dobro plačan, zdaj še samo životari. S takim zaslužkom ne more živeti. Človek se samo čudi, kako je sploh mogoče ob teh sramotno nizkih plačah preživljati številne družine. Koliko je primerov, ko mora oče-delavec vzdrževati 4—6 člansko družino s 500 Din mesečnih dohodkov. Zato je razumljivo, da delavci samo še životarijo, posebno progovni delavci živijo v nepopisni revščini. Poznam slučaj, ko je moral delavec iz delavnice, oče več otrok, iti na sveti dan v bližnji pohorski gozd po drva, da je lahko zakuril in skuhal skromno kosilo.

Novoletna številka »Delavske pravice« je prinesla zanimivo tabelo življenjskega indeksa delavca-sameca in delavca z družino, kako se gibljejo cene in koliko je za delavca sameca in za delavca z družino nujno potrebno, da zadosti svojim najnujnejšim življenjskim potrebam.

Torej delavec-samec bi moral služiti mesečno vsaj 740 Din, da pokrije svoje najnujnejše življenjske potrebščine. Jasno pa je, da se s tem obleči še ne da.

Zdaj pa primerjajmo plače naših delavcev-železničarjev in potem naj slovenska javnost sodi, kje so vzroki nezadovoljstva, ki je iz dneva v dan večje.

Primer (velja samo za delavnico, ker v kurilnici ne dobe premij):

Delavec-železničar, ne glede na to, ali je poročen ali samski, za-

služi dnevno do treh let službe tako: kvalificiran delavec dnevno 27, 24 dni 640, premija 240, skupno 880 dinarjev; polkvalificiran dnevno 23,40, 24 dni 561, premija 150, skupno 711 dinarjev; navadni delavec dnevno 21,50, 24 dni 518, premija 120, skupno 638 Din.

Povprečno je 24 delovnih dni v mesecu. Odračunati pa moramo vsako soboto 2 uri, ker delamo ob sobotah samo 6 ur, to zneso v mesecu 1 dan, ostane torej povprečno samo 23 dni. Kot pa pravijo, primanjkuje že sedaj kreditov in bomo morali še tri dni praznovati. Odračunati pa moramo od gornjega zneska še odbitke za bolniško blagajno, davek in penzijski fond, skupno 105 Din, tako da ostane v prvem najboljšem slučaju 775 Din, kakor sem že omenil, ne glede na to, ali je samec ali poročen; kaj šele ostane od zaslužka navadnega oz. polkvalificiranega delavca. — Jasno je, da se delavstvo zaradi naraščajoče draginje pogreza v vedno večjo bedo, ker njegovi mesečni prejemki niso v skladu z izdatki za najnujnejše potrebe.

Delavska pravica

Izhaja vsak četrtek popoldne, v slučaju praznika dan prej • Uredništvo in uprava: Miklošičeva c. 22/1 • Ne frankirana pisma se ne sprejemajo • Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo: Miklošičeva cesta 22/1 • Oglasi po ceniku • Telefon 2265 • Številka čekovnega računa 14.900

Posamezna številka Din 1.— • Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrto leto Din 16.—, za pol leta Din 20.—, za celo leto Din 40.—; za inozemstvo stano mesečno Din 7.—

Urejuje in za uredništvo odgovarja Lombardo Peter • Izdaja za konzorcij Delavske Pravice: S. Žumer • Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čač

Predsedniki skupin JSZ pri svojih škofih

Seja širšega načelstva JSZ se je že pred Božičem obširno pečala z vprašanjem boja proti Jugoslovanski strokovni zvezi. Da se zabriše pravi namen boja proti JSZ, so se nasprotniki z vso silo vrgli nanjo z očitkom, da je marksistična in ji odrekajo njen krščanski in katoliški značaj. Zato so člani načelstva na tej širši seji zahtevali in sklenili, da vsi predsedniki skupin JSZ obiščejo svoja nadpastirja, in sicer predsedniki skupin ljubljanske škofije prevzvišenega škofa g. dr. Rožmana, mariborske skupine pa mariborskega škofa g. dr. Tomažiča. Obisk se je izvršil v nedeljo, dne 17. januarja.

V Ljubljani se je v nedeljo dopoldne zbralo 32 predsednikov skupin JSZ iz ljubljanske škofije. Nekaj oddaljenejših je manjkalo, kar je razumljivo radi oddaljenosti in radi sklepa, da stroške nosijo skupine same. Ob 10 dopoldne so zbrani v spremstvu centralnega predsednika Sr. Zumerja odšli k prevzvišenemu. G. škof je odposlance nadvse ljubeznjivo sprejel in se za vsakega zanimal, od kje je. Tov. Zumer je pojasnil vzrok prihoda. Izročil mu je spomenico predsednikov skupin JSZ. Prevzvišeni je z velikim zanimanjem sledil poročilu z dežele, ki so vsa izzvenela v tem, da razkol boli vse člane JSZ in kako jih še bolj bolijo očitki, da niso katoliški.

Po poročilih je prevzvišeni izjavil, da ga silno boli ta položaj in da sta z mariborskim g. škofom vse storila, da bi do končne cepitve ne prišlo. Izjavil je, da nima Jugoslovanski strokovni zvezi prav nič očitati, da je »Delavska Pravica« prav dobra in da ga veseli, da je JSZ v preteklem letu znatno porasla. Obljubil je, da bo še naprej vztrajno delal na tem, da se vsako uničevalno delo preproči. Malo pred 12. uro je podal navzočim še svoj blagoslov in povedal, da velja ta blagoslov vsem članom JSZ.

Isti dan in isto uro so se naši predsedniki iz mariborske škofije oglasili pri prevzvišenem škofu g. dr. Tomažiču. Bilo je zbranih 21 predsednikov, ki so odšli pod vodstvom predsednika mariborske ekspozičure tov. Koresa. Tovariši so bili tudi v Mariboru prav tako ljubeznjivo sprejeti in je razgovor potekel slično ljubljanskemu.

Smrt žanje

Huda jama, 17. januarja. Dne 11. jan. je umrl tov. Arlič Karel. Bil je zelo priden delavec in skrben oče svoji družini. Pred leti je bil tudi delavski zaupnik in je kot tak postal žrtev. Leta 1933. je bil skupno s tov. Lešnikom 18 dni v zaporu, nato pa dalj časa brez dela. Kako priljubljen je bil, se je videlo ob pogrebu, katerega se je udeležilo veliko število njegovih stanovalskih tovarišev. Tov. Diacci je imel lep posloviljen govor. Bil je šele 36 let star. Zapuščena žena in 2 sinčka. Bodi Bog njemu za vse žrtve plačnik, njegovi družini pa tolažnik! — Namesto venca na grob je »Strokovna skupina rudarjev v Hudi jami« darovala Arličevi družini 200 dinarjev.

Ozeblina odpravi

»Oblakovo kamilčno mazilo«

Postojte tudi Vi pred našo trgovino in si oglejte naše izložbe! Vstopite brez vsake skrbi v našo trgovino! Tudi mi Vas bomo postregli z lepim in trpežnim blagom.

Srečko Pihlar

Maribor, Gosposka ulica št. 5

Kdo ima koristi od gospodarske krize

Med nami delaveci bi bilo potrebno vzgojiti tako prepričanje in zavest, ki nam je ne bi mogla vzeti nobena kriza, noben štrajk in nobena slučajna okoliščina. Mi vsi bi se morali ob vsaki priliki zavedati, kaj so naše zahteve in pravice, kako so velike — in da je borba mogoče prav takrat najbolj potrebna, kadar kapitalistični delodajalec najbolj vpije o krizi, nemogočem povišanju plač, o svoji izgubi in podobno. Mi moramo vedeti, da vsako podjetje dela z dobičkom (to tudi v času največje krize) in da smo, če postavimo naš minimalen program, vsaj pošteno deležniki tega dobička. Da

hodku. Da bomo dobili približno sliko o tem, bomo primerjali državni dohodek iz leta 1925., torej leta, ko še ni bilo krize, in leta 1933., ko je bila kriza na svojem vrhuncu.

V letu 1925. je znašal državni dohodek 80.101.950.000. Od tega pa moramo odšteti zaslužek raznih posredovalcev (bank, trgovskih podjetij) in državne uprave tako, da dobimo številko 60 milijard 398.525.000. V letu 1933. pa imamo številke 41.817.158.609 odn. 29.980.123.609. Oglejmo si bližje te številke. Poudarjamo, da smo med dohodke računali le to, kar resnično povečuje drž. imovino.

Državni dohodek v letu 1925:

Poljedelstvo	18.638.864.000	v %	31.19
Zivinoreja	12.940.296.000	v %	20.56
Gozdarstvo	3.935.620.000	v %	6.57
Ribolov	83.500.000	v %	0.14
Rudarstvo	845.375.000	v %	1.42
Domači izdelki	4.837.000.000	v %	8.09
Obrt	7.590.000.000	v %	12.74
Industrija	5.823.300.000	v %	9.75
Promet	4.895.573.000	v %	8.19
Gradbena delavnost	808.882.000	v %	1.35

Skupaj . . . 60.398.525.000 v % 100

Državni dohodek v letu 1933:

Poljedelstvo	7.705.000.000	v %	25.70	— 58.67
Zivinoreja	5.751.000.000	v %	19.18	— 53.20
Gozdarstvo	1.783.459.500	v %	5.95	— 54.69
Ribolov	61.000.000	v %	0.20	— 27.—
Rudarstvo	1.649.370.075	v %	5.50	+ 95.—
Domači izdelki	2.033.233.000	v %	6.78	— 57.97
Obrt	3.122.640.000	v %	10.41	— 58.86
Industrija	4.913.935.600	v %	16.38	— 15.60
Promet	2.469.058.400	v %	8.27	— 47.57
Gradbena delavnost	491.427.934	v %	1.63	— 39.18

Skupaj . . . 29.980.123.609 v % 100 — 50.37

pa bomo vedno dobro poznali razmere, moramo vsako novo fazo kapitalizma prav dobro proučiti, da bomo vedeli, kakšen je resničen položaj in kdo največ trpi ob eventualnih spremembah.

Taka nova faza v kapitalističnem gospodarstvu pa je tudi današnja kriza. Sicer smo že od samega početka slutili, da se krije za vsem tem vpitjem o krizi gospodarstva predvsem kriza malega človeka, to je tistega, ki je ob vsakem neugodnem gospodarskem razvoju in izpremembah nosil levji delež, pa naj bo že v brezposelnosti ali pa v velikem znižanju zaslužka.

Torej oglejmo si nekoliko statističen material, ki ga prinaša »Industrijski pregled«, glasilo jugoslovanskega velekapitala za meseca maj in julij l. 1936. Mislimo, da tako usmerjena revija nima nobenega interesa, da bi rezultat pretvarjala.

Kakšno blagostanje odnosno beda vladata v deželi, se pač najbolj vidi v statističnem pregledu o narodnem do-

Najprej opozorimo na porazno dejstvo, da je naš državni dohodek padel v osmih letih več kot za polovico. Pri tem je bil najbolj prizadet mali človek, to je kmet: dohodek od poljedelstva, živinoreje in gospodarstva je padel več kot za polovico. To se pravi z drugimi besedami, da kmet za polovico ceneje prodaja svoje pridelke, kot jih je prodajal v letu 1925. Pri tem moramo vedeti, da je vsako leto več obdelane zemlje in torej tudi nujno več pridelka. Kljub temu pa poljedelstvo za polovico manj prinaša kot leta 1925.

Da tudi obrt in domači izdelki ne prinašajo več toliko (57.97% in 58.96%, torej več kot za polovico manj kot v letu 1925.), moramo iskati vzrokov na eni strani v tem, da so se obrtniški izdelki pocenili in da je ljudstvo obubožalo (torej da ne more več toliko kupovati), na drugi strani pa tudi v prevladovanju industrijskih izdelkov (primerjaj: kolikor več čevljev prodaja Bat'a, toliko manj jih prodajo obrtniki).

Viničarske družine stradajo

Lansko leto je bilo skrajno neugodno za vinogradništvo. Peronospora je uničila 50 do 80% pridelka. Prav tako, če ne še huje, je bilo prizadeto pri tem tudi viničarsko delavstvo.

Če sodimo objektivno, moremo sicer reči, da je ta katastrofa vinogradništvu še koristila, saj se je s tem rešil doberšen del vinske krize, ki jo je poleg raznih drugih vzrokov povzročila nadprodukcija vina oz. premajhna potrošnja. Pri vsem tem pa se je omejilo tisto, v naših krajih tako zloglasno pijančevanje. Le žal, da so bili nekateri vinogradniki — posebno revnejši — zaradi tega hudo prizadeti.

Ni dovolj, da so naši viničarji zaradi slabe vinske trgatve v jeseni izgubili najmanj 80% svojega običajnega zaslužka, tudi naše plače bodo gotovo zaradi tega trpele. Obljubljajo se znižanja še tistih bornih denarnih dajatev, kar vinogradniki imenujejo za pošteno plačilo, dejanski pa je to še manj kot miloščina.

V kolikor se že niso, se bodo omejila razna dela v vinogradih in zahtevale večje storitve, da bomo še bolj brezposelni. Večina kmetijskih viničarjev ni že od zadnjega škropljenja v vinogradih (ob koncu julija) ničesar zaslužila, pa še ne bodo do marca letos, mogoče pa še dalj ne.

Pred nedavnim sem o viničarskih težavah tožil nekemu gospodu, ki mu viničarske razmere niso podrobno znane, nakar mi je izjavil: »Pa saj imate viničarji tudi njive in s tem tudi nekaj pridelate za prehrano!« Da, deputatno zemljo večina viničarjev ima — toda koliko? Po zbrani statistiki je dognano, da imata komaj 2% viničarjev toliko deputatne zemlje, da je dovolj za preživljanje manjše družine, to pa le, če je vsaj srednje ugodna letina. Pet odstotkov viničarjev prideluje živeža za približno 9 mesecev v letu, 8% za pol leta, 15% za tri mesece, ostalih 75% odst. pa le za en, dva meseca ali pa tudi samo za nekaj tednov v letu. Ti podatki, ki jih je pred leti zbrala viničarska organizacija, pa se nanašajo le na srednje primerne letine. Lanska letina pa je bila zelo slaba za kmetske pridelke vseh vrst, vsaj v naših krajih. Mnogi kmetski viničarji z mlatvijo prislužijo kruha svoji družini vsaj za nekaj mesecev, toda lansko leto se je tudi ta slabo obnesla.

Tako ima veliko viničarjev živeža samo za nekaj tednov, posamezni skoraj ničesar — zaslužka pa nikjer nobenega. Niti regulacija letos skoraj ni, ker ne kaže saditi mladih trt zaradi poškodb od peronospor.

Vidimo sicer, da se je dohodek tudi v industriji zmanjšal, toda le za 15.60%, ko so drugod, dohodek skoraj za polovico padli. (Primerjaj: poljedelstvo, gospodarstvo in obrt.)

Da je dohodek v rudarstvu tako narastel, je razumljivo iz naše carinske politike (zaradi carine ne uvažamo več šleskega premoga), na drugi strani pa smo zaradi potrebe deviz omogočili tujemu kapitalu, da je ogromno povečal izkopavanje cinka in bakra.

Poglejmo sedaj še zaslužek delavstva v teh dveh letih: Leta 1925. je bilo 616.435 delavcev, ki so zaslužili 9 milijard in 488.344.323 din; leta 1933. pa je bilo 509.615 delavcev, ki so zaslužili 4 milijarde in 953.357.866 din. Torej je padlo število delavstva za 17.43%, njihov zaslužek pa za 47.80%. Da delavci povprečno tako malo zaslužijo, je med drugimi vzrok tudi v tem, da delodajalci namesto strokovnih moči najemajo ženske in nevalificirane delavce, ki so seveda cenejši.

Delavce je leta 1925. naredil povprečno za 38.757 din, v letu 1933. pa za 23.348 din. Vrednost je torej padla za 26.84%, kar je v primeri z znižanjem njegovega zaslužka še vedno malo.

Leta 1925. je namreč delavec povprečno zaslužil 15.392 din, v letu 1933. pa samo še 9731 din, torej za 36.78% manj.

Seveda je s tem še bolj padla kupna moč delavstva in s tem se je še bolj poostrišla kriza. Za ilustracijo bomo navedli še en primer: V letu 1925. je na vsakega državljana prišlo 5033 din dohodkov, leta 1933. pa samo še 2093 din, to je za 58.42% manj. Pri družini pa je povprečni dohodek padel od 24.174 dinarjev na 10.709 din.

To je slika z ene strani. Poglejmo pa še drugo plat. Tisto, o kateri se tako pogosto ne govori in vendar zasluži našo največjo pozornost. To so kapitalisti in njihov kapital. Po objavljeni statistiki so dohodki pri naloženem kapitalu celo narastli, in sicer tako, da je dohodek od vsakih 1000 din bil v letu 1925. 2516 din, v letu 1933. pa celo 2913 din, torej se je dohodek zvečal za 15.7% kljub vsemu govorjenju o krizi.

In naš zaključek? Delavci dobivamo v času krize povprečno za 36.78% manj plače, kapitalistu pa se obrestuje njegov investiran kapital za 15.7% več, kakor se je v času, ko še ni bilo krize. Kmet mora prodajati svoje pridelke povprečno za več kot polovico ceneje kakor prej, industrija pa le za 15.60%. To so številke, ki jasno govorijo. Življenjski nivo delovnega človeka je sramotno padel. Tako padel, da že kapitalistična revija kliče na pomoč, ker če se življenjski standard delovnega človeka ne zviša, smo v nevarnosti, da naših produktov ne bo nihče več kupoval.

Mnoge viničarske družine, posebno one, ki nimajo skoraj nič deputatne zemlje, pa večje število otrok, že sedaj nimajo kruha pri hiši.

Tukaj je potrebna nujna pomoč! Kakšna in kako? — Da se, v kolikor je to v zimskem času največ mogoče, omogočijo v teh krajih javna dela, s katerimi bi se dala viničarjem prilika, nekaj zaslužiti; nadalje podpore v živilih (n. pr. v koruzi, katere smo, kakor se poroča, lansko leto pridelali v naši državi rekordno množino) za delanezmožne starce in otroke brezplačno, za druge pa po znatno znižanih cenah, mogoče tudi kot plačilo za dela pri javnih delih, ker plačati bi jo zmogel le malokateri. Te podpore pa bi se morale drugače deliti, kakor se je to dogajalo zadnja leta, ko so v raznih krajih delili koruzo le pripadnikom gotovih strank, tako da so mali posestniki dobili malo, premožnejši pa toliko, da so jo uporabili za rejo prašičev in konj, a viničarji pa malo ali celo nič.

Apeliramo na vse merodajne činitelje, občinske odbore, bansko upravo in naše zastopnike pri vladi z nujno prošnjo, da nam pomagajo in nas ubranijo pred vsesplošno bedo in lakoto. Ni naša krivda, da smo zašli v tak položaj. Smo žrtve razmer in slabe letine, poleg tega pa nerazumevanja naših vinogradnikov.

K. J.

Nameščenci

Stroj v življenju nameščenca

Stroj je pomemben činitelj v racionalizaciji gospodarstva in danes trdijo, da je stroj tisti, radi katerega stradajo milijoni delavcev. En stroj zaleže večkrat za desetine ali stotine človeških rok, ki z njegovo uvedbo izgube svoje delo. Razumljivo je, da radi tega narašča jeza in odpor proti stroju, kajti človek vidi v njem svojega najhujšega konkurenta, ki ga prekaša tako po množini kot po kakovosti izdelka. Mesto, da bi stroj bil človeku v pomoč, mu je vsled nepravilne uporabe v pogubo. Posledica jeze na stroj je bila najbolj očitna v predlogu, naj se uničijo vsi stroji, da na ta način dobijo delo milijoni rok, ki čakajo kruha.

Tudi nameščenec občuti konkurenco stroja. Zaenkrat sicer še ne tako kot delavec, kajti umsko delo je težje nadomestiti s strojem kot ročno, vendar polagoma se stroj uveljavlja tudi v delu nameščenca in grozi, da bo odvzel množim delavcem. Stroje, ki opravljajo nameščenško delo, oziroma ki pomagajo nameščencu pri delu, bi razdelili takole:

1. Stroj, ki opravlja pisanje in sicer pisalni stroj, diktirni stroj, stroj za pisanje naslovov, registrirne blagajne, knjigovodski stroji, stroji za statistiko, stroj za pisanje voznih kart itd. Najbolj je razširjen pisalni stroj, katerega število gre v milijone. Koliko je bilo včasih potrebno pisati trgovalne korespondence z roko, vedo jako dobro še naši starejši nameščenci, ki so opravljali ta posel. Takrat so bile moči z lepo pisavo zelo iskane. Čim lepšo pisavo je imel nameščenec, tem lažje je našel nameščenje. Danes se na lepo pisavo ne polaga nobena važnost več. Nekje je že padel predlog, da bi namesto lepopisja, za kar je škoda časa, učili rajši fotografiranje. Polagoma se je pričel uveljavljati tudi diktirni stroj. Pri nas ga še ne poznamo dosti, imajo ga pa tudi že v eni ali v drugi naprednejši pisarni. Namesto, da bi gospodar pismo diktiral nameščencu, ga govori v stroj. Posebno črtalo začrta njegov govor v voščen valj. Nameščenec nastavi na valj posebno črtalo, stroj tresljuje izpremeni v govor, katerega posluša nameščenec ter piše pismo. S tem strojem bo odpadlo dosedaj potrebno znanje stenografije. Tako bo izgubil marsikak nameščenec-stenograf svoj zaslužek.

2. Razmnoževalni stroji. Te stroje delimo v dve vrsti in sicer v fotografični postopek in grafični postopek. Koliko se danes pošilja raznovrstnih okrožnic! Vse to je moral spisati včasih nameščenec. Danes vrši to delo stroj kot šapirograf, opalograf itd. S tem je odpadlo delo množice nameščencev.

3. Stroj za računanje na podlagi podatkov. V to skupino spadajo računski stroji, ki so postali danes skoraj neobhodno potrebni, statistični stroji, blagajne na zaznambo itd.

4. Aparati za sporazumevanje. Delimo jih v dve grupi: a) sporazumevanje z glasom ali pa po mehaničnem prenosu. V prvo skupino moramo prištevati telefon. Pisarna brez telefona je danes nemogoča. Koliko bi morali imeti danes v pisarni slug, ako bi hoteli dobiti, oziroma obvestiti vse one, s katerimi želimo govoriti. Koliko odpade pri tem tudi korespondenčnega posla. Ako želiš s kom govoriti, zavrtiš telefon in poveš mu to, kar mu nameravaš. V to grupo spadajo tudi akustične cevi, ki so pri nas manj vpeljane. Za prenose imamo naslednje aparate: dvigala, drče, tekoče trakove, brzojav ali kabel, enotirne vozičke, pnevmatično pošto. Marsikateri gornji aparatov je pri nas še nepoznan. Najbolj je pri nas razširjen brzojav, katerega se poslužujemo za obveščanje s tistimi, ki nimajo telefona, a jim moramo kaj nujnega sporočiti. Včasih so brzi sli raznašali nujna pisma. Koliko časa je trajal prenos in s kakšnimi stroški je bilo to zvezano, je seveda vprašanje zase. Ponekod je tudi zelo razširjena pnevmatična pošta, ki se uporablja za pošiljanje aktov v isti hiši iz enega nadstropja v drugo. Dandanes služi tudi radio za prenos vesti in to predvsem za prekomorske kraje.

5. Nadalje imamo stroje in priprave za odlaganje aktov, kartoteke, jezdece za oznako, odpiralce pisem, stroje za pri-

ostrenje svinčnikov, stroje za datiranje korespondence. Tudi pri nas se je pričel polagoma uveljavljati stroj za frankiranje pisem. Mesto da bi lepili znamke na pisma, kar je zelo zamudno delo, vržeš pismo v stroj, ki odtisne na pismo potrdilo, da je frankatura plačana. Pošta ob določenem roku pogleda v stroj, koliko je bilo odtisnjenih znakov, kar stroj sproti beleži, zaračuna posestniku stroja vrednost za znamke. Najbolj žalostni so tega stroja pač filatelisti, ker je v prometu vedno manj znamk.

Vse to so stroji in aparati, ki so se pričeli uveljavljati v življenju nameščenca

Občni zbor naših nameščencev

V nedeljo so polagali obračune naši nameščenci. Udeležba, žal, še vedno ni bila taka, kakor bi želeli, vendar je to opravičljivo, ker večina naših nameščencev biva zunaj Ljubljane ter ji je težko priti na občne zборе.

V lepem govoru, katerega bomo v prvi nameščenski prilogi v celoti priobčili, je predsednik opisal vse težave, s katerimi se moramo danes boriti nameščenci. Poleg vseh drugih težav in zaprek skušajo naši organizaciji škodovati in jo ovirati v razmahu še nekateri bivši naši člani, ki so ustanovili konkurenčno organizacijo. Pa kljub vsem zaprekam številčno in kakovostno rastemo kot še nikdar doslej, kar je znak zdravja in življenjske sposobnosti. Tovariš tajnik nam je orisal delo odbora, ki je imel redne tedenske seje ter stalno pretresaval vse važne tekoče zadeve, tihoče se nameščenskega stanu. Tudi v plačevanju članarine so postali naši člani zelo disciplinirani in plačujejo skoraj vsi redno članarino, tako da nam ne more nihče očitati, da imamo člane samo na papirju, kar se marsikje rado dogaja.

Nameščenci za razširitev pokojninskega zavarovanja

13. januarja 1937 se je vršil v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani javen shod nameščencev, ki so ga sklicale vse njihove strokovne organizacije. Na tem shodu se je soglasno sprejela sledeča resolucija:

1. Razširjenje pokojninskega zavarovanja za zasebne nameščence je neodložljivo. Konferenca odposlancev vseh nameščencev v državi, ki se je vršila v Zagrebu dne 13. sept. 1936, je dala tej zahtevi enoten in složen poudarek. Nobenega zadržka ni več, da se g. minister za socialno politiko in narodno zdravje posluži pooblastila, ki mu ga daje § 89. finančnega zakona za leto 1936-37 in da izda izvršilno naredbo, s katero se razširja pokojninsko zavarovanje za nameščence na celo državo. Pokojninsko zavarovanje naj izvajajo samostojni pokojninski zavodi v Ljubljani, Beogradu, Sarajevu in Novem Sadu ter Zagrebu in event. v drugih centrih države, kjer obstoje zato potrebni predpogoji in to žele zainteresenti.

2. Z izvedbo razširjenja pokojninskega zavarovanja ne smejo biti tangirane že pridobljene pravice zavarovancev pri že obstoječih pokojninskih fondih posameznih gospodarskih podjetij. Vsi taki fondi naj se navedbenim potom izločijo iz imovine podjetij ter naj se formirajo v samostojna, pravna telesa. Imovina teh fondov naj se iz sredstev dotičnega podjetja navedbenim potom dvigne na ono višino, ki je na matematični bazi potrebna za kritje že obstoječih obveznosti podjetja do njegovih uslužbencev. Za primer likvidacije katerega podjetja se morajo iz aktivne dotičnega podjetja pokojninskemu fondu tega podjetja prvenstveno predati vsi zneski, ki so potrebni, da so zasigurate nameščence vse pridobljene pravice.

3. Takoj po razširjenju zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev na vso državo, naj se preide k novelizaciji tega zakona s tem, da se potom pooblastila v finančnem zakonu krog zavarovancev razširi na vse nameščen-

in ki mu groze, da ga izpodrinejo. Pri nas raba teh strojev zaenkrat še ni tako razširjena kot po drugih, naprednejših državah, vendar imamo tudi že pisarne, ki svojim trgovskim zvezam pošiljajo mesto računskih izvlečkov kar fotografije iz salda-konta. Ker pridno pobiramo stopinje za naprednejšimi državami, lahko slej ali prej pričakujemo še več brezposelnih nameščenskih tovarišev, ki se bodo imeli zahvaliti stroju, da jih je izpodrinil. Mesto da bi stroj nameščencu pri delu pomagal, mu bo v pogubo in ni več daleč čas, ko bo tudi naš nameščenec preklinjal napredek in — stroj.

Iz poročila tov. blagajnika smo zaznali za lepe številke, ki sta jih ustvarili točnost in vestnost članstva v plačevanju članarine.

K poročilu se je vnela živahna debata. Predvsem je vnela misel tov. Žužka, da naj članstvo v tekočem letu poskušamo potrojiti, s čimer bomo postali organizacija, ki bo vzbujala povsod ugled in spoštovanje. Tudi glede našega tiska je bilo govora. Predvsem bomo skrbeli za to, da bo naše glasilo v pisanju na višku, in sicer v idejnem oziru kakor tudi v strokovnih zadevah.

Pri volitvah je bila izvoljena naslednja lista: tov. Savenc, Kranjc, Korun, Velkavrh in Hartman. Po volitvah je sledil referat o Pokojninskem zavodu, katerega so navzoči člani poslušali z vidnim zanimanjem in na koncu živahno debatirali glede zidave nameščenskih stanovanj.

Ob najlepši soglasnosti je bil občni zbor zaključen. Zopet je pred nami leto dni dela in uverjeni smo, da bo novi odbor popolnoma kos svoji nalogi. Naloga članstva pa je, da izvede na občnem zboru sprejet sklep: Potrojiti naše članstvo!

ce, ki spadajo pod obrtni zakon, to je na trgovske sotrudnike, zobne tehnike in strojnike z izpiti in da se skrajša po sedanjem zakonu predvidena 40 letna čakalna doba, potrebna za dosego starostne rente.

4. Istočasno zahtevamo solidarnost z delavstvom, da se v smislu danih pooblastil v finančnem zakonu za leto 1936-37 takoj izvede tudi zavarovanje delavcev za starost, onemoglost in smrt.

Važna razzodba o dopustih

Pri neki ljubljanski tvrdki je bil uslužben nameščenec, kateremu je bila odpovedana služba, in sicer »vsled racionalizacije dela«. Ob odhodu iz službe je nameščenec zahteval, da mu podjetnik plača dopust za preteklo leto, katerega ni izrabil. Ker podjetnik dopusta ni hotel plačati, je nameščenec tožil. Pri razpravi vpraša sodnik nameščenca, ako je zahteval dopust od službodajalca za časa svojega službovanja. Nameščenec to zanika in sodnik razglasi sodbo, da nameščenec ni upravičen do plačila dopusta, ako ga ni od službodajalca zahteval. Nameščenec se pa s to razzodbo ni zadovoljil ter je dal zadevo na drugo instanco in nazadnje na stol sedmorice v Zagreb. Tu je pravdo v celoti dobil. Razzodba je bila utemeljena takole: Po zakonu ima nameščenec pravico do dopusta in to, če ga terja ali pa ne. Ako nameščenec sam ne zahteva dopusta, je naloga službodajalca, da nameščencu dopust odredi. Ker v tem primeru službodajalec tega ni storil, je dolžan nameščenec, ki dopusta ni izrabil, dopust plačati. Gornja razzodba je za nameščence velike važnosti, kajti marsikak nameščenec ima gospodarja, katerega si za zakonito določeni dopust niti ne upa prositi. S to razzodbo je tedaj doseženo tudi to, da mora tak službodajalec tudi sam skrbeti, da odredi nameščencu dopust, ker ga mu mora sicer plačati.

Važno za vse naše skupine!

Iz centrale. Članarina pri nas ni visoka, ampak najnižja od vsake neodvisne strokovne organizacije. Pri skrbnem gospodarstvu se pride z računi do ravnotežja. Najtežje je, da se pogosto obračajo člani, ki so v največji bedi, za izredne podpore na centralo, katerim pa na žalost ne moremo pomagati. Nimamo nobenih fondov v te svrhe. Nujno potrebno je, da si vse naše skupine ustanovijo svoje podporne fondе, da bo tako dana prilika vsem članom, da si v teh fondih prihranijo rezerve za tiste čase, ko se posameznik znajde v najtežjem gmotnem položaju. Prav je, da take fondе vodijo skupine same. Centrala sama ima itak več kot dovolj drugega posla. Pa tudi skupinski odbor, odnosno odbor takega fonda ima bolj natančen pregled čez člane, kdo in kdaj je podpore potreben. Pa še tisti nesrečni: »toliko damo centrali«, bi odpadel, ker bi vodstvo podpornega fonda samo uvidelo, da se da denar le počasi skupaj spraviti, a silno hitro se prazni blagajna, ko se prigrisajo podpore potrebni. Če bi pri kateri skupini člani želeli imeti podporni fond, naj se odbor obrne na centralo, da pošljejo pravilnik, kakršnega ima skupina, katera tak podporni fond že ima.

Rešimo družino!

»Slovenec« je prinesel lani v 286. številki članek z zgornjim naslovom, ki je poln bridke resnice. Kaže nevarnost, v katero drvi tudi slovenski narod. Ta nevarnost je ali se ime-nuje: razpad družine.

Poglejmo nekoliko na vzroke propadanja družin ali nazadovanja rojstev glede na naše viničarske družine. Neštetokrat se čita med časopisnimi oglasi, da išče ta ali oni vinogradnik viničarja s štirimi ali še več delovnimi močmi. Če pa pride viničar iskat službo, se neštetokrat zgodi, da sledi takoj prvemu vprašanju po delovnih močeh, vprašanje, koliko ima otrok. In če se glasi odgovor, da jih ima zraven odraslih dva, tri ali celo več, tedaj že najde vinogradnik izgovor, da ga ne potrebuje ali ne sprejme in to iz razloga, ker otrok ne mara, ali iz bojznosti, da bi mu čez leto le kakšnega sadu ne pojedli ali pa da bi morebiti ne utrpel kake škode, kar se pri otrocih pač lahko zgodi. Tako marsikateri viničar navzlic pridnosti in marljivosti težko najde primerno mesto, ker mu je številna družina v napotje. — Med gospodo, pa tudi med kmečkimi vinogradniki, se najdejo primeri, da se viničarjev z majhnimi otroki branijo. Ne pomislijo pa pri tem, da če bi majhnih otrok ne bilo, bi viničar tudi odraslih delovnih moči ne imel. Delavske in viničarske družine so ponajveč oblagodarjene z otroki, ker še pač žive pristno krščansko zakonsko življenje. Zadnja leta pa jim ravno zaradi tega preti nevarnost, da gospodarsko propadejo in zabredejo v revščino, ker se večina vinogradnikov brani viničarjev z majhnimi in številnimi otroki, in to brez razlike, ali se ti vinogradni posestniki prištevajo med dobre ali mlačne kristjane. S tem se ubija v viničarskih družinah pravi pomen in namen zakonskega življenja, ker jih sedanja družba ravno zaradi tega prezira in zapostavlja, ker so pač viničarske družine še najbolj krščanske in poštene in dajo Bogu in narodu najdragocenejši zaklad — otroke — ki so podoba božja. — Kakšne misli pač morajo navdajati viničarskega očeta ali mater, če vidita, v kakšno napotje in prezir so jima mnogoštevilni otroci, ki jih družba, ki še hoče veljati za krščansko, ne mara in se brani takšnih viničarjev.

Tudi za vinogradne posestnike velja, pa naj bodo to gosposki ali kmečki, zapoved krščanske ljubezni, ki pravi: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe — in čeprav je ta bližnji tudi viničar s številno družino. Kdor nasprotno ravna, je pomočnik in sodelavec komunizma in

Franc Ule

trgovina z mešanim blagom

KOČEVJE

Kdo bo nosil odgovornost?

Pred zrušenjem najstarejšega starostnega zavarovanja v Sloveniji

Dve leti sta potekali od tedaj, ko se je vršila na pobudo Jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani razprava županske zveze za ureditev pokojninskega zavarovanja naših bratovskih skladnic. Na vse številne prošnje, predstavitve, deputacije in urgence vseh mogočih činiteljev smo končno dobili dve sanaciji brez kakšnega sodelovanja strokovnih organizacij in Delavske zbornice, ki bi bila po svojem naslovu k temu najbolj poklicana. Obe sanaciji pa sta bili taki, da obstoječega stanja nista izboljšali, marveč sta ga le še poslabšali.

S 1. julijem 1935 je bil ustanovljen osrednji fond za sanacijo bratovskih skladnic. V ta fond naj bi prispevale vse glavne bratovske skladnice v

državi po 10% svojih prispevkov. Dalje bi se stekala v ta fond trošarina na premog, uvožen po Donavi, in to samo tisti, ki se ne rabi za državne urade in za plavžarske namene. Tako ljubljanska Delavska zbornica kakor strokovne organizacije so v svojem strokovnem časopisju, kolikor je bilo to sploh mogoče, dokazovale, da ta sanacija še zdaleč ne bo odtehtala dohodkov, katere je imela glavna bratovska skladnica iz »Pokrajinskega pokojninskega sklada za Slovenijo«.

Tako pravi tajnik Delavske zbornice F. Uratnik v svoji knjižici »Tri sanacije pokojninskega zavarovanja rudarjev«:

Dohodki glavne bratovske skladnice v Ljubljani so znašali pred sanacijo 12,4 milijone dinarjev, Pokrajinsko pokojninskega sklada 3,6 milijonov dinarjev, skupaj 16 milijonov. Po sanaciji (1935) pa so znašali dohodki glavne bratovske skladnice v Ljubljani, prispevki pokojninske blagajne 12,4 in nakazilo centralnega fonda 1,1 milij. Din, skupaj 13,5 milij. Din.

Nova ureditev je tedaj oškodovala že prej hudo ogroženo bratovsko skladnico v Ljubljani za letnih 2,5 milij. Din.

Približni dohodki Osrednjega fonda po predlogu, podanem leta 1934 na anketi v Belgradu, Glavne bratovske skladnice v Ljubljani in delavskih zbornic bi bili:

2% od domače premogovne produkcije	14 milij. Din
2% od uvoza premoga	2 milij. Din
2% od vrednosti bakra	5 milij. Din
2% od vrednosti svinčene in železne rude	2 milij. Din
Skupaj	23 milij. Din

Približni dohodki po rešitvi, ki smo jo smatrali po belgrajski anketi za verjetno, bi bili:

1% izvenslovenske premog. produkcije	5 milij. Din
2% od uvoza premoga	2 milij. Din
dohodki Pokrajinskega podpornega sklada za Slovenijo	3,6 milij. Din
	10,6 milij. Din

Mesto nedovoljne sanacije, ki bi dala bratovskim skladnicam vseeno nad 10 milijonov dinarjev, smo dobili reorganizacijo, ki je dala bratovskim skladnicam 1,1 milij. Din novih dohodkov, zato pa jim je vzela 3,6 milij. Din prejšnjih dohodkov.

Da pa bi bila nesreča še večja, je ogrožen še tisti 1,1 milij. Din dohodkov, ker se protivi obdavčenje po Donavi uvoženega premoga klavzuli največjih ugodnosti in načelu preferencialnih ugodnosti za uvoz iz držav Male antante.

Posledice te reorganizacije so za ostale bratovske skladnice v tem, da se jim odteguje 10% prispevka za Osrednji fond, pod okoliščinami, v katerih se takemu prispevku po pravici upirajo.

Lani v juniju je bila izdana nova uredba. O tej pravi Uratnik, tajnik Delavske zbornice v Ljubljani, v svoji knjižici »Tri sanacije pokojninskega zavarovanja rudarjev« tole:

Ta novelizacija ni bila izvedena po zaslišanju delavskih zbornic in organizacij in zaradi bratovskih skladnic in delavstva, temveč izključno zaradi tega, da bi se ugodilo pritožbam češke in poljske premogovne industrije, ki se je pritoževala proti obdavčitvi 10 Din po toni od rjavega, 40 Din po toni od kamenitega po Donavi uvoženega premoga.

Nova uredba odpravlja trošarino na rjavi premog, ki tvori glavni kontingent naše potrošnje. Trošarino na kameniti premog znižuje navedba na 2 Din, odnosno 2,50. — Samo koks pušča obdavčen še dalje s 40 Din. Zato pa obdavčuje tudi doma produciran in po morju uvožen kameniti premog in koks z istimi postavkami, kakor domači premog. Plinarne in državne prometne ustanove, železnice in ladje pa so trošarine osvobodene.

Premog, po pomorski poti uvožen, pa se uporablja v glavnem za ladje in plinarne. Tudi od doma produciranega kamenitega premoga se troši velik odstotek za te svrhe.

Kamenitega premoga se producira pri nas približno 320.000 ton. Od te količine se troši na železnice in ladjah nad 75%. Davku zavezana more biti največ četrtina ali 80.000 ton. Verjeten donos iz tega vira po naši cennitvi ne more znašati niti 200.000 Din.

Uvažajo se vsega kamenitega premoga približno 130.000 ton. Od tega se troši velik del, pri pomorskem uvozu gotovo največji del za ladje, plinarne in železnice. Te pa so davka oproščene. Zato tudi donos iz tega vira ne mora znašati več, kakor sto tisoč dinarjev.

Ako je bila prva »sanacija« bratovskih skladnic dokaz za popolno nerazumevanje in neuvaževanje važnih in kričehih socialnih potreb, je ta druga sanacija ponoven, nezaslišan primer neuvaževanja teh potreb in uvaževanja pritožb, iznesenih od strani poslodavcev. Bogati rudniki bakra in svinca ostajajo še dalje prosti, četudi za dividende denar naravnost razpajajo.

Za poslovno leto 1936 bo glavna bratovska skladnica v Ljubljani vključila svoje poslovanje v panogi pokojninskega zavarovanja s primanjkljajem nad 5 milijonov dinarjev. Ta

bele kuge. Kdor hoče, naj razume! Ta bo pomagal reševati naše družine, ki so temelj slovenskega naroda in države.

Te besede so napisane iz dobrega namena, ker so pač potrebne, in naj se nihče ne čuti užaljenega, četudi se čuti prizadetega.

Krepek Anton, Maribor.

ko stoji pokojninsko zavarovanje glavne bratovske skladnice v Ljubljani pred težkim udarcem.

»Delavska Pravica« je v teku zadnjih let že večkrat poudarjala, da bi bila v tem pogledu dolžna država vse storiti, da se to zavarovanje uravnoteži in postavi na trdne temelje. Ugotovili smo, da so to storile po vojni vse naše sosedne države, tako Avstrija, Češkoslovaška in druge. Pri nas dosedaj država ni storila niti enega, niti drugega. Zanimiva je v tem pogledu ugotovitev univerzitetnega profesorja inž. Gostiše v reviji »Tehnika in gospodarstvo« (oktober-november

1936/37) v članku »Pomen rudarstva za naše narodno gospodarstvo«, ki v njem razpravlja o zaslužkih naših rudarjev in nato ugotovi glede zavarovanja sledeče:

V letu 1929 je samo trboveljska premogokopna družba izplačala 144.962.039 Din na mezdah, kar pomeni proti l. 1935 za rudarje izgubo celih 97.660.039 Din, ki se je morala pojaviti kot posledica redukcije v proizvodnji in zaposlitvi, ne malo povzročene zaradi gospodarske krize, v veliki meri pa tudi zaradi popolnega pomanjkanja smotrne, vsedrjavne in komercialne organizacije. V l. 1935 je premogarstvo proti l. 1929 nazadovalo v proizvodnji za celih 1.338.358 ton. Katastrofa, katero je izzvalo to nazadovanje proizvodnje, nam je v obliki bede in nezaposlenosti še vedno pred očmi v premogovnih okrožjih trboveljske premogokopne družbe, čeprav je ta zaradi hitre pomoči od strani banovine vsaj nekoliko že omiljena. Ne smemo namreč pozabiti, da so rudarji iz že navedenih vzrokov večinoma samo dorasli in oženjeni moške, ki s svojo plačo istočasno preskrbujejo še največkrat celo mnogoglavno družino. Ne bomo se dosti motili, če trdimo, da preživlja sedanje število zaposlenih rudarjev v naši državi še najmanj kakih 100.000 lastnih rodbinskih članov. Pri tem poglavju ne smemo prezreti tudi vsestranskega zavarovanja rudarskega delavca in njegovih rodbinskih članov pri bratovskih skladnicah, ki vrše kot nezgodne, bolniške in pokojninske blagajne z največjo natančnostjo to, za vsakega v rudarsko delo vstopajočega rudarja eminentno važno in zato obvezno nezgodno, bolniško in starostno zavarovanje. To rudarsko zavarovanje je gotovo eno najstarejših na svetu ter je dalo brezdvomno najmočnejšo pobudo za uvedbo obveznih delavskih zavarovanj tudi za druge industrijske panoge, kar pa se je, in to le deloma, uresničilo šele v najnovejših časih. Sicer so v povojnih letih tudi pri bratovskih skladnicah nastale nekatere težave in to v izplačevanju starostnih zavarovanj ali pokojnin, ker se je pri velikem številu upokojencev pri istočasnih redukcijah delavstva zmanjševal dotok prispevkov za to zavarovanje. Taka neugodnost je doletela pred vsem ljubljansko glavno bratovsko skladnico, ker so bile zaradi občutnega brisanja naročil od strani državnih železnic pri premogovnikih dravske banovine prav v njenem področju izvršene največje redukcije. K temu se je pridružila še ta nesreča, da je bil, seveda pod pritiskom, vpisan ves rezervni fond v avstrijsko vojno posojilo ter je s tem v milijonski vrednosti popolnoma propadel. Po mojem skromnem mnenju bi bilo mogoče rešiti ta fond, ki je bil v smislu obstoječih in bivših rudarskih zakonov vedno pod državnim nadzorstvom, vplivom ter odgovornostjo vrhovnih državnih rudarskih oblasti, in sicer ob priliki sklepanja mirovne pogodbe z Avstrijo. V to bi se imel vnesti odgovarjajoči reparacijski znesek, ki bi bil ekvivalenten podpisnemu vojnemu posojilu. Mogoče bi bili takrat uspešni, na vsak način pa poizkus ne bi bil odveč. Pozneje, po podpisu pogodbe, pa je bila sanacija iz tega naslova izključena, o čemer sem se sam prepričal, ko sem po svoji inicijativi kot predstojnik oddelka za rudarstvo v ministrstvu rudarstva in gozdarstva leta 1929, ko so se tekale reparacije, napravil tozadevne korake pri zunanjem ministrstvu v oddelku za izvršitev mednarodnih pogodb. Utemeljujem pa svoje gornje mnenje z naziranjem, da bi morala tudi izven meja bivše kraljevine Srbije, ki je bila kot zmagovalka v imenu naše države glavna kontrahentinja v zaključitvi mirovnih pogodb, ležeča Slovenija imeti iste pravice na reparacijo zaradi vojske uničenih takorekoč državnih humanitarnih fondov, kakor so se take v mirovni pogodbi koncedirale v obliki pravice do evaluacije bivših avstrijsko-državnih objektov v Sloveniji sedanji avstrijski državi. V primeru, da je moje tolmačenje pravilno, je v prvi vrsti država, ki je po svojih zastopnikih event. zamudila ugodno priliko, dolžna, da z učinkovitimi ukrepi vsaj v časih konjunktturnih depresij in delavskih redukcij prisloži na pomoč starostnemu zavarovanju glavne bratovske skladnice v Ljubljani, oziroma enkrat za vselej izvede njeno temeljito sanacijo.

Vojna posojila so tedaj izgubljena za vedno. Obstoj samo še ena pot. Da država iz svojih sredstev prispeva za to sanacijo ali da obdavči primerne vse rudninske proizvode v državi. Tak predlog so opetovano enotno stavile strokovne organizacije, Delavska zbornica in Glavna bratovska skladnica v Ljubljani.

Pribiti je treba tole:

To ni samo vprašanje nekaj tisočev upokojencev in tistih, ki bodo po

nekaj letih kljub plačevanju visokih zneskov za pokojninsko zavarovanje brez vsega, marveč je to za Slovenijo veliko in važno narodno-gospodarsko vprašanje, ki bo porazno vplivalo na gospodarski in socialni razvoj naše male Slovenije, če ne bo še o pravem času in pravilno rešeno.

(Ta članek je bil napisan za novoletno številko, pa je vsled preobitega gradiva žal moral izostati. Uredn.)

Važne malenkosti

Huda jama, 18. jan. 1937.

V rudniku Huda jama prevažajo do separacije premog z bencinsko lokomotivo. Večkrat se pa zgodi, da se iztirijo vozički, napolnjeni s premogom. Tako je bilo tudi 14. januarja proti koncu šihla. Rudarji kopači so šli po rovu proti izhodu domov. »Kdo bo pomagal dvigniti vozičke?«, pol vprašujoče, pol proseče reče motorni vodja. Tudi za njega je konec šihla, tudi on želi iti domov, a z vlakom mora priti do separacije. Motorni vodja J. je organiziran v marksistični Zvezi rudarjev. Njegov sodrug, ki je organiziran v isti organizaciji, je rekel: »Kaj me briga, za mene je šihl končan«, ter je odšel s svojimi sodrugi mimo motornega vodje in iztirjenih vozičkov. Krščanski socialist K. pa je rekel: »Tovariši, pomagajmo.« In res so trije tovariši, organizirani v skupini Jug. strok. zveze, pomagali sodrugu

spraviti na tir vozičke, medtem ko so sodrugi odšli mimo. Ne pišem tega zato, da bi kazal slabosti drugih, ne. Hočem le, da bodi dejanje naših tovarišev nam vsem za zgled, da pomagamo, kjer moremo in komur moremo. Zakaj v takih podrobnih delih, izvršenih iz ljubezni do sočloveka, se izraža naša velika ideja.

Soc. pol. zanimivosti

Konvencija o reciprociteti socialnega zavarovanja, ki se je sklepala lani med našo državo in ČSR, je bila od našega poslanika v Pragi podpisana 12. decembra 1936.

Prejemke bodo zvišali belgijskim javnim nameščencem. Prav tako je vlada zvišala tudi pokojnine za 5%. Vzrok je v tem, ker so cene življenjskih potrebščin porastle. Vlada je pristala tudi na to, da morajo biti prejemki javnih in državnih uslužbencev vselej v enakem razmerju z indeksom življenjskih potrebščin.

Mednarodno delavsko gibanje

Marsikdo bi utegnil ugovarjati, češ, kaj bi se danes ukvarjali in izgubljali čas za mednarodnim delavskim gibanjem. Spričo razmer, ki jih je ustvaril sedanji kapitalistični gospodarski sistem, to gibanje vendar malo ali nič ne pomeni. Vsak dan namreč vidimo, kako padajo demokratični režimi in z njimi vred tiste pravice, ki si jih je delavstvo priborilo v zadnjih desetletjih. Kapitalizem je v teku zadnjega desetletja ubral novo pot. Udaril je na narodnostne strune in marsikoga prepričal, da je država v nevarnosti in je treba storiti vse, da se proti tej nevarnosti kar najbolj zavaruje. Tako vidimo, da so se v raznih državah strokovne organizacije podržavile, da se hoče ustvariti neko sodelovanje med delodajalci in delojemalci pod državnim nadzorstvom. Skratka: prevladuje misel, da je človek tu zaradi države in ne le-ta zaradi njega.

Res je v takih razmerah težko pisati o mednarodnem delavskem gibanju. Vendar pa je treba takoj poudariti, da tudi države, ki so delavcem vzele vse svoboščine, vendarle, seveda na neki drugi način, sodelujejo pri reševanju mednarodnih delavskih problemov.

Zakaj? Živimo v neki povezanosti gospodarstva kljub temu, da skuša vsaka država zadovoljiti potrebe, ki jih ima, z domačimi proizvodi. Ne more pa preko vprašanj, ki jih je treba vendarle reševati na nekem mednarodnem forumu. Pa bolj konkretno: Vse fašistične države, ki so se v zadnjem času pojavile, so članice Mednarodnega urada dela. Zveza narodov ima političen značaj in o njej ni izgubljati besed. Za nas je predvsem важен Mednarodni urad dela. Vsi, posebno pa delavci, se dobro zavedamo, da je vse to, kar se sedaj vrši okrog nas, prehodnega začaja.

Vemo, da se je kapitalizem v obrambo samega sebe poslužil zadnjega sredstva, ki z njim skuša ohraniti premoč nad državno oblastjo in zakonodajo. Pri vsem tem pa ne smemo izgubiti tudi v najtežjih časih vere in upanja v naše ideale, ki gredo za uveljavljenjem in uresničenjem novega in bolj pravičnega družabnega reda. Tega graditi in podirati starega, je možno samo od spodaj navzgor — od poedinca — do velike mednarodne delavske enotnosti ali skupnosti, ne glede na meje posameznih držav. Prav tako kakor gradi kapitalizem svojo moč in vpliv, ne glede na meje katerekoli države sveta, mora tudi delavstvo graditi svojo skupnost.

Čim bolj bomo tlačeni, tem prej in tem hitreje bo ta ideal dosežen. Vprašanje je samo, koliko in kako bomo nanj pripravljeni, da bomo znali res ustvariti to, o čemer danes govorimo.

V zgradbi mednarodnega delavskega gibanja so važna tri dejstva:

1. delavske strokovne organizacije posameznih držav;
2. strokovne internacionale; in
3. Mednarodni urad dela v Ženevi.

To veliko mednarodno delavsko gibanje od spodaj navzgor se gradi od poedinca, od vsake krajevne skupine. Te poedinca in skupine poedincev zbirajo v svoje vrste strokovne centrale. Vsa vzgoja mora biti usmerjena v skupno in enotno gledanje na reševanje delavskih, gospodarskih in socialno-političnih vprašanj v svetu. Kolikor je tedaj ta ideja izoblikovana in močna v strokovnih organizacijah posameznih držav, toliko torej pomeni in je močno mednarodno delavsko gibanje.

Seveda je danes več delavskih organizacij. Pri nas n. pr. krščansko-

socialistična (JSZ), socialdemokratska ali marksistična, narodni socialisti. Kakor pa je doma v borbah za delavske pravice le prečestokrat nujno treba enotno gledati in tudi skupno delati za reševanje delavskih vprašanj, prav tako je to tudi v mednarodnem delavskem gibanju.

Delavske strokovne organizacije zbirajo torej svoje sile v mednarodnih delavskih strokovnih organizacijah. Kakor doma, prav tako imamo tu več strokovnih internacional, in sicer: Socialistično (Amsterdamsko), ustanovljeno l. 1904 (Ind. Gewerksch. Bund.) in Komunistično, ki ima svoj sedež v Moskvi (Kominterna) (R. G. B.). Ta ima sedaj svoje članstvo samo v Rusiji in nekaj malega v južno ameriških državah. (Ustanovljena 1921.) Prva predstavlja marksistično desnico, druga pa levico. Poleg teh pa je naša krščanska strokovna internacionala. Ta ima svoj sedež v Utrechtu na Holandskem. Le-ta gradi svoja prizadevanja na krščanskih načelih iz prepričanja, da edino gospodarski red, grajen na teh osnovah more ustvariti kolikor toliko znosne razmere in dati tudi delavskim stanovom primerno sodelovanje in pravice soodločevanja v javnem življenju.

Krščanska strokovna internacionala je napram drugim internacionalam še razmeroma mlada. Ustanovljena je bila leta 1920. Kongres v mesecu juniju 1920 v Haagu je ugotovil, da je bil odziv za kongres ugoden, kajti delavstvo 11 držav je poslalo na kongres svoje zastopnike, ki so zastopali 3,367.400 članov.

	zastopnikov članov	
Belgija	17	150.000
Nemčija	22	1.250.000
Francija	5	140.000
Ogrska	3	190.000
Italija	3	1.250.000
Španija	1	60.000
Nizozemska rk.	25	170.000
Nizozemska ev.	15	73.400
Avstrijska	33	59.000
Češkoslovaška	2	7.500
Švica	2	17.500
	98	3,367.400

Ob nastopu fašističnega režima v Italiji so odpadle italijanske, a z nastopom Hitlerja v Nemčiji tudi nemške strokovne organizacije. S poddržavljanjem strokovnih organizacij v Avstriji so izpadle še te, tako da je članstvo naše internacionale padlo na približno 1 milijon. Prav tak izpadek oziroma izgubo izkazujejo tudi druge internacionale.

Slovenci tvorimo v tem mednarodnem delavskem pokretu zelo majhen odstotek s svojimi 7559 člani, ki jih izkazuje zadnja statistika od 1. oktobra pr. l. Ker se nam rado očita, da smo Slovenci razmeroma malo organizirani in da v tem pogledu nismo dovolj naredili, smo izračunali, kako so drugod napram številu prebivalstva v odstotkih močne strokovne organizacije, ki so tudi članice naše strokovne internacionale.

država	štev. prebiv.	štev. org. del.	v %
Nemčija	66,044.000	—	—
Avstrija	6,760.000	—	—
Češka	15,057.000	39.357	0.38
Luksemburg	303.000	2.349	0.77
Belgija	8,248.000	304.000	3.68
Francija	41,900.000	102.000	0.24
Nizozemska	8,392.000	311.348	3.7
Švica	4,152.000	51.500	1.24
Ogrska	8,895.000	50.000	0.56
Španija	24,242.000	40.000	0.16
Jugoslavija	14,730.000	—	—
(Slovenija)	1,114.194	7.559	0.68

Napram številu prebivalstva je bilo organiziranega delavstva:

Internacionala se sama bavi bolj z idejnimi in splošno gospodarskimi delavskimi problemi. Za poedine stroke pa so posebne strokovne internacionale, ki svojo delo vrše popolnoma samostojno. To so rudarska, kovinarska, nameščenska internacionala itd. Uprava internacionalne centrale in strokovnih internacional je popolnoma demokratična. Vsaka država ima pravico določiti po številu svojega članstva odposlanca za kongres, ki izbere glavni odbor, ki potem izmed sebe postavi ožje vodstvo.

Naloge, ki se stavljajo strokovni internacionali, so obsežne. Zveze in stiki s posameznimi deželami, preučevanje razmer, priprava predlogov za mednarodne delavske konvencije itd.

Poleg internacionala pa skrbi v mednarodnemu svetu za napredk Mednarodni urad dela. Ta ustanova je plod povojne bojazni pred razjarjenimi množicami, ki so prihajale z bojnih poljan. Državniki, ki so sklepali mir v Versaju leta 1919, so pristali na izvedbo že stare zamisli, da zadovolje zahteve delavskih množic. Tako smo dobili poleg politične Zveze narodov, svetovno delavsko socialno-gospodarsko ustanovo Mednarodni urad dela. Državniki in ves svet so bili prepričani, da bo svetovni mir mogoč le tedaj, ako se bodo socialna vprašanja reševala in rešila po pravici. Le socialni mir in blagostanje posameznih držav moreta dati trajno osnovo za red in mir na svetu.

Poizkusov za ustvaritev take mednarodne ustanove je bilo več, že pred svetovno vojno. Prvi, ki je o tem razmišljal, je bil francoski minister Necker v 18. stoletju, v dobi kralja Ludovika XVI. Bolj praktično pa se je o tem izrazil Francoz Blanqui, ki je l. 1838. na pariški Sorbonni izjavil: »Ako so se dosedaj mogle države med seboj dogovarjati in sklepati pogodbe za pobijanje ljudi, zakaj bi ne mogle sklepati pogodb za varstvo življenja in zdravja narodov.« Leta 1891 je izdal papež Leon XIII. svojo znamenito okrožnico »Rerum Novarum«. Ta okrožnica je dala pobudo krščanskim delavcem vsega sveta, da so se začeli bolj zanimati za svoja vprašanja. Dr. Krek jo je imenoval »magna charta« delavcev. Leta 1899. je Švica pozvala evropske države na mednarodno konferenco, ki se je potem vršila v Berlinu. Leta 1889 se je na zasebno pobudo osnoval mednarodni odbor za socialno zavarovanje. L. 1897. pa je bil v Curihu mednarodni kongres za delavsko varstvo, ki je l. 1898 izdelal pravila za mednarodno združenje za delavsko varstvo. V letu 1910 je bilo v Parizu osnovano mednarodno združenje za pobijanje brezposelnosti. Prvi povojni kongres socialistične strokovne internacionale se je vršil l. 1919. v Bernu v Švici. Hkratu s tem kongresom v Bernu je v Parizu zasedala mirovna konferenca. Tej konferenci je

ta kongres predložil več zahtev glede mednarodnega zavarovanja življenja in zdravja delavstva. Zveza narodov je kot politična ustanova na svojem ugledu že veliko izgubila, medtem ko Mednarodni urad dela kljub vsem težavam vztrajno in z uspehom utira pot mednarodni delavski zakonodaji. V tej ustanovi sodelujejo tudi fašistične države, Nemčija in Italija kakor tudi Rusija.

Mednarodni urad dela stremi za tem, da se zakonodaja in delavsko varstvo po vseh kulturnih državah enako izvaja. Pri tem imajo interes tudi napredne države same, ker tiste, ki imajo bolj izvedeno socialno zakonodajo in ki bolje plačujejo delavstvo, vidijo nevarnost, da bi države, ki teh pogojev ne dajo svojem delavstvu, bile bolj konkurenčne in bi to bilo v kvar njihovem gospodarstvem razvoju. Mednarodni urad dela deluje na poenotenju svetovne socialne zakonodaje in predlaga posameznim državam mednarodne konvencije (pogodbe) v uzakonitev. Najbolj znana je mednarodna pogodba o osemurnem delovnem času, ki je bila sklenjena na prvem zasedanju leta 1919. v Washingtonu v Ameriki. Dlje pogodbe o brezposelnosti, o zaščiti žene pred porodom in po porodu, o nočnem delu žen, o delu otrok, o nočnem delu mladoletnih itd. Druga mednarodna konferenca, ki se je vršila že v Ženevi, je imela na dnevnem redu že nove konvencije. Skupno število konvencij, ki so bile v Ženevi sklenjene, znaša po zadnjih podatkih 639, in jih je sprejelo 44 držav. Pri nas smo do l. 1930. vzakonili 20 konvencij. Štiri še niso vzakonjene, dobili pa smo sedem novih, ki tudi še niso ratificirane.

Zastopniki posameznih držav, delodajalcev in delavcev sodelujejo pri pripravi teh konvencij in jih sprejemajo. Čim je konvencija odobrena, se pošlje članicam MUD v uzakonitev. Države so prav za prav nekako obvezane, da konvencijo vzakonijo. Čim je država, ki je članica MUD, konvencijo vzakonila, mora tudi skrbeti, da se le-ta izvaja. Tu pa zopet nastopajo s svojim delom strokovne organizacije, ki edine skrbе, da se delavski varstveni zakoni izvajajo. Sicer ostane taka konvencija le krpa popisanega papirja. Povezanost v delu za izboljšanje socialno - gospodarskega položaja delavstva je iz povedanega dovolj jasno razvidna. Iz tega je dovolj razvidno tudi, kolike važnosti so kljub neugodnim sedanjim razmeram ustanove mednarodnega delavskega strokovnega gibanja.

Posebno mi krščanski strokovničarji smo še posebno poklicani, da pri tem delu kar najbolj sodelujemo. Poleg nas se borijo za uveljavljenje svojih gospodarskih načel tudi marksistične strokovne organizacije, ki pa grade svetovno gospodarski sistem na popolnoma drugih osnovah. To je brez Boga in tistih osnov, po katerih smo mi prepričani, da se edino da zgraditi nov družabni red.

Kdor bo torej delal in bo bolj aktiven, bo imel tudi več uspehov. Zato je poleg gospodarske preureditve družbe in njenega sistema zelo važna tudi idejna plat delavske borbe. Ako se tega v polni meri zavedamo, tedaj moramo brez oklevanja na delo za krščanski delavski pokret doma in v mednarodnem svetu.

**V vsak obrat
delavske obratne zaupnike
mora biti vodilo organiziranih delavcev v januarju
1937!**

Doma in po svetu

Domači dogodki

Konferenca jugoslovanskih škofov se je vršila od 8. do 14. januarja v Zagrebu. Konferenca je razpravljala predvsem o borbi proti razširjanju komunizma, o nemoralnih pojavih po naših kopališčih in o konkordatu med Jugoslavijo in Vatikanom. Jugoslovanski episkopat je tudi izdal na katoličane posebno spomenico, v kateri govori o današnjih socialnih razmerah in njihovih vzrokih, o odpadništvu od Boga, o liberalizmu, kapitalizmu, o zablodah komunizma in socializma, o taktiki komunistov, komunistični družbi, o prisilnem gospodarstvu in socialnem življenju, o človeštvu, o božji pravici dela, o pravičnih zahtevah delavcev, o korporativni ureditvi družbe in o moralni obnovi. Po konferenci so izdali škofje tudi 12 resolucij, ki se nanašajo na vsebino važnih razgovorov.

Shod JRZ se je vršil v Ljubljani v nedeljo 17. t. m. Govorili so: senator Smodej, minister dr. Krek, dr. Anton Korošec. Sprejeta je bila resolucija na vlado.

Dr. Maček se je v Dobovi pri Brežicah sestal s predsednikom vlade dr. Stojadinovičem, ki se je vračal iz Svice.

Belgrajska občina je predložila proračun v višini 329 milij. din.

Samo 13 firm je izvažalo preteklo leto iz naše države živino v Avstrijo in Češkoslovaško.

Kraljica Marija je obiskala novega angleškega kralja in kraljico.

Socialni minister Cvetković je izjavil, da bo z najnižjo mezdo po novi uredbi zagotovljen življenjski obstoj vsem delavcem ($2,50 \times 8 = 20$).

Inozemski kapital se je preteklo leto zelo zanimal za rudarstvo v naši državi, posebno na jugu. Ustanovljenih je bilo več novih rudniških družb in investirano čez 100 milijonov novega kapitala. Rudnik bakra v Boru je zvišal obratni kapital od 15 na 60 milijonov francoskih frankov. Upravni odbor pa ima pooblastilo, da more zvišati obratno glavnico še za 60 milijonov frankov. Kapital se zanima zlasti za zlato, baker, svinec s cinkom in antimon.

Zdravniške študije na naših univerzah bodo z novo uredbo otežene. Uvedeni so novi predmeti, dve vrsti doktrata in poostreni izpiti.

Konferenca podjetniških zbornic je sestavila dolgo vrsto gospodarskih in socialnih zahtev in jih poslala vladi.

3 milij. din je dala vlada za odkup nepogodene sladkorne pese, ki je gnila po raznih kolodvorih v Vojvodini in severni Srbiji. Pesa bodo dali kmetom za krmo in še po 10 par za vsak kraven.

Rudarji v Trepči so po dveh dneh prišli iz rogov in se delo normalno nadaljuje. Podjetje je izjavilo, da zaradi tega ne smatra obstoječo kolektivno pogodbo razveljavljenim.

Tuji dogodki

Sv. oče je sprejel nemške kardinale kot zastopnike vseh nemških škofov. Poročali so mu o položaju cerkve v Nemčiji in o svojem delu.

Načelno stališče fašizma napram drugače urejenim državam je ponovno zelo jasno naglasil Mussolini. Dejal je: »Demokracija je zavestno ali podzavestno samo še izvir korupcije. V sebi nosi baci, ki pomaga boljševizmu. Demokratično urejene države predstavljajo en tabor. Mi predstavljamo drug tabor. Bodoči razvoj ne bo naklonjen kolektivni ideji mase, ki reagira temno in podzavestno. Demokratična ureditev države je podobna živemu pesku, medtem ko je naš ideal podoben nepremakljivi gori, katere vrh je iz samega granita.«

General Göring se je več dni mudil v Rimu. Bili so razgovori, banketi, ogledovanja znamenitosti Rima in modernih bombnikov, intimitne večerje itd.

Klirinški saldo med Jugoslavijo in Italijo je za 19 milijonov din aktiven za Italijo.

Turčija je stavila Franciji nove predloge za ureditev vprašanja v Aleksandriji.

Kielski prekop je zaprla Nemčija za vse bojne ladje kljub nasprotnim določbam versajske mirovne pogodbe.

Angleško časopisje zopet piše o pomankanju živil in o preteči lakoti v Nemčiji.

Zene-matere v Bolgariji so dobile volilno pravico za občinske odbore.

Belgijska vlada je protestirala pri italijanski vladi, ker je dovolila govoriti belgijskemu katol. fašistu Degrellu na italijanskem radiu o belgijskih notranje-političnih sporih.

Francosko vojno brodogradništvo (en del) ima manevre v severoafriških vodah.

Angleško vojno brodogradništvo se zbira na Malti za manevre v vzhodnem delu Sredozemskega morja.

Grška vlada je na glasove o upor, ki ga pripravljajo politične stranke, izdala nasprotno poročilo, ki pravi: »V Grčiji ne bo državljanske vojne.«

V tovarnah »General motors« se je število stavkajočih zvišalo na 114.000. Pogajanja so začela 18. t. m.

V mehiški petrolejski industriji je izbruhnila generalna stavka.

Lev Trocki je prišel v Mehiko. Komunisti prirejajo protestne demonstracije.

Neutralska hoče biti Grčija v vseh spopadih, ki bi mogli nastati v Evropi.

Eksplozivna je smodnišnica v Cofernu v Italiji. Ranjenih je bilo 56 oseb, večinoma žensk.

Končana je stavka ameriških pristaniških delavcev v lukah na Atlantiku.

Nove kolonije zahteva Japonska v primeru, če jih bo dobila Nemčija.

Arabei samozvestno zahtevajo: 1. Naj se ne poskuša ustvariti v Palestini židovsko nacionalno ognjišče. 2. Priseljevanje židov se mora popolnoma ustaviti. 3. Mandat Anglije nad Palestino se nadomesti s pogodbo med Anglijo in arabskim narodom.

Zakon proti gospodarski sabotaži v Nemčiji ima dva paragrafa: 1. S smrtno kaznijo se kaznuje vsak, kdor krši zakonite predpise, ki se tičejo nemškega gospodarstva. — 2. Tako se kaznuje tudi oseba, ki stori ta zločin v inozemstvu.

Poljska je dobila od Francije po zopetnem zbližanju 3 milijarde frankov posojila za orožje. Sedaj je na novo potrjeno večno francosko-poljsko prijateljstvo, izraženo v vojaški pogodbi iz l. 1921.

Turčija in Francija se pripravata za pokrajino Iskenderum, ki je bila dosedaj del Sirije in je tam večina prebivalstva turška. Sedaj bo Sirija samostojna država.

Nekaj pogledov nazaj - nekaj misli naprej

Zagorje, po novem letu 1937.

Leto tisoč devet sto trideset šesto je preživljalo rudarsko delavstvo v precejšnjem strahu, vendar razmeroma še dokaj srečnejše kot druga leta. Vsakemu je še v predobrem spominu, kakšne nevzdržne razmere so vladale v naših črnih revirjih po zlomljeni stavki leta 1923 in vse dalje, vse do slej. Kakor udarci usode so stale nad nami nezgode, vedno pripravljene udariti znova po nas, udariti nepričakovano tam, kjer je to najbolj zabolelo. Leto za letom so se vršile redukcije, upokojitve, zniževanje plač in zapostavljanja. Vsa prizadevanja in zborovanja vseh vrst, da celo ženskih zborovanj, ki so se tudi vršila in bodo zapisana v zgodovino, so tragično končavala, niso nič pomagala.

In v tem bičavju, v tej svoji nemoci ob razravanosti časa in svojih src so se delavci zopet znašli, postali zavedni in se oklenili svojih strokovnih organizacij. Tudi naša organizacija je močno narastla. Javno mnenje v Zagorju smo si ustvarili. In sredi organizacijskega dela smo se vrgli tudi na delo za izboljšanje kričečega gospodarskega položaja našega delavstva. Na našo prošnjo se je sestala deputacija, katero je vodil g. Vital Vodusek radi nabave našega premoža državnim

va, Turčija pa bi hotela Iskenderum zase. Zadnja poročila se glase tako, da bo vendarle prišlo do sporazuma.

53.000 delavcev je zasedlo avtomobilске tovarne »General motors« v Združenih državah z zahtevo po zvišanju mezd. Podjetje noče prav nič ugoditi in grozi z odpustom delavstva vseh tovarn (250 tisoč) in z ukinitvijo obratovanja sploh, če delavstvo ne izprazni obratov.

Belgijski rudarji se bore za znižanje delovnega časa na 6 ur dnevno. Vlada je že dala rudarskim organizacijam zagotovilo, da se bo delovni čas znižal, a sedaj se podjetja na vse kriplje upirajo in prihajajo z vsemi mogočimi protirazlogi. Vrhovni svet strok. zvez je sklenil za 18. jan. štrajk, če do takrat podjetja ne bodo pristala.

10% zvišanje plač zahtevajo strokovne zveze francoskih javnih in državnih nametencev. Sklicujejo se na obljubo vlade ob priliki znižanja vrednosti iranka, da bo zvišala plače, če se bodo življenjske potrebstine podražile. Od devalvacije sem je življenjski indeks zrastel točno za 10%.

železnicam. Naj poreče kdo kar hoče, dejstvo je, da se je v letošnji pomladi odločala usoda našega rudarja in s tem celega Zagorja. Posrečilo se je po večkratnem romanju v Belgrad dopovedati na merodajnih mestih o kričečih razmerah, ki še vladajo v revirjih.

Veliko delo, za katero ima neprecenljive zasluge JSZ, je kolektivna pogodba rudarjev pri TPD. Že pred leti je propagirala naša organizacija složen nastop pri vseh gospodarskih vprašanjih, toda nekaterim to ni šlo nikakor v račun, ker se pač smatrajo za edino organizacijo, brez katere nič ne more biti, drugi zopet, da imajo v režimu močno zaslombo. Toda vsestransko smo bili vezani, in prišli smo do prepričanja, da je le v složnem nastopu končni uspeh. Iz rudarjev samih je prišla odločna zahteva po složnosti. Tako je letos po sodelovanju vseh prišlo do kolektivne pogodbe. In delavstvo, ki se je pokazalo zelo disciplinarno in vdano svojim organizacijam, je zmigalo. Res ne tako v obilni meri kot so nekateri pričakovali, vendar je to uspeh — po desetih letih.

Dalje je imelo delavstvo borbo v rudniških apnenicah, katero je vodila skoraj izključno JSZ. Tu je delavstvo dobilo kol. pogodbo, katere doslej ni poznalo. Tudi to delavstvo se je moralo enkrat zginiti. Nič niso bile pretirane zahteve tega prizadetega delavstva in vendar jih vodstvo rudnika TPD ni upoštevalo in šlo tako daleč, da je bilo delavstvo prisiljeno iti v stavko, dasi ne rado. Delavstvo apnenic si je tudi v tej borbi uveljavilo svojo kolektivno pogodbo in delno izboljšalo svoj položaj ter uveljavilo tudi svoje obratne zaupnike.

Tudi v bodoče še čakajo zagorsko delavstvo boji, za katere se bo moralo popraviti in biti zavedno in solidarno. Brezpogojno pa bo moralo biti organizirano, če bo hotelo izvajati borbe uspešno. Delavstvo tega obrata se niti ne zaveda, koliko ogromnega dela je bilo in tudi materialnih stroškov, in vendar ni organizacija pomišljala ter šla na delo zopet in zopet za koristi vseh brez razlike! To je tiho in nesebično delo organizacije, ki je res delavska. Napravili smo račun z vsemi obrekovanji in podtikavanji — ne z vračanjem, ampak z delom. Imamo zavest, da je bila naša organizacija odločilna pri vseh večjih akcijah za boljši košček kruha našega delavstva. Pripravljati se je pa treba tudi v bodoče, ker življenje je večna borba, in čakajo nas na pomlad gotovo zopet težki časi. Naša odločna zavest mora biti, da si to, kar smo si v skupnosti priborili, ne damo vzeti. Vsak udarec bomo mogli odbiti, če bomo združeni. Zato vsi v svobodno strokovno organizacijo JSZ Srečno!

V. U.

Brezposelni

Roman

Angleški napisal Walter Briesley
Poslovenil Radej Ciril

Vsa pročelja hiš na desni strani so bila kakor oškropljena s toplo, rdečo sončno svetlobo. Skoraj iz vseh dimnikov se je dvigal dim, se leno plazil proti vzhodu in se razlegal v soncu. Zrak je bil še zmerom čist. Vse je bilo mirno, niti droben prašek se ni dvignil s ceste. Tam, kjer se cepita glavna in stranska cesta, je Ivan zagledal visokega moža. Šel je proti njemu. S počasnimi koraki se mu je bližal. Roke si je vtaknil v hlačne žepe. Srajco je imel zavihano preko komolcev. Bil je smešno kratko ostrižen. Toda to se je najbrž prilegalo njegovemu mirnemu, zaupljivemu obrazu in vedenju. Ivan ga je poznal. Stanoval je onkraj glavne ceste in se je ukvarjal z rejo pismonosnih golobov plemenite pasme. Poznal je samo San Sebastian in Thurso, do kamor so leteli njegovi golobje. Mimo tega ni zanj obstajala nobena stvar. Počasi je korakal ob živi meji, ki je ločila Ivanov vrt od ceste in se venomer oziral nanj, dokler ni dospel do vrtnih vrat.

»Lep krompir imaš, Ivan,« je spregovoril, obstal in vzel pipo iz ust. »Šarp-ski, kaj ne?«

»Na vrhu je šarpski, drugo je pa velikoškotski,« je odgovoril Ivan. »Lep je pa res! Ampak koliko časa sem zabil s tem krompirjem!«

»Koliko si dal za seme? Ali si ga dobil od Zadruga?«

Ivan dolgo ni odgovoril. Opazoval je prišleca, ki se je obrnil in pljunil v žleb.

»Ne,« je dejal, ko ga je prišlec zopet pogledal. »Dobil sem ga v prodajalni pri Pirley-ju. Tam dobivamo brezposelni, kar potrebujemo. Plačal sem ga po peniju kilo. Seme za tisto gredo tam na koncu vrta me stane samo šiling.«

»Bogme, da se ti ne godi slabše, kakor če bi imel delo. Tako vsaj govoriš in to tudi vidim.«

»Najbrže,« ga je zbadljivo zavrnil Ivan.

»Rad bi videl, kako bi se tebi dobro godilo, ko bi imel tako smolo kakor jaz. Kar poizkusi! Saj si menda tudi želiš kaj takega?«

Dolgin se je dobrodušno nasmehnil in se obrnil v stran.

»Ne, ne,« je dejal. »Saj je že zadosti hudo, če tri dni delaš, tri dni pa živiš ob podpori. Danes kaže, da bo lepo.«

»Bo,« je odgovoril Ivan in odšel v kuhinjo.

V kotlu je že vrelo. Stopil je do vnožja stopnic in za hip prisluhnil. In ko je slišal ženo, kako trdo stopa po sobi, je odšel nazaj v kuhinjo in pomešal čaj. Žena je prišla v kuhinjo, ko je točil vodo iz kotla v majhen lonček. Pristavil je lonček k ognju. Voda je takoj začela vreti.

»Še nisi pojedla svojega jajca, Ivanka, kaj ne da ne?« jo je vprašal.

Žena ni odgovorila takoj, marveč je zajela vodo iz ponve ter jo izlila v žleb. Voda je bila še vedno mlačna, čeprav ogenj vso noč ni gorel. Nato si je začela umivati roke.

»Ne delaj si skrbi zame!« je končno spregovorila. »Če hočeš, pa dobro.« Obrnila se je h kaminu in si otrla roke z brisačo. Opazovala ga je, kako skrbno je spustil drugo jajce v vodo. »Za Janka ni treba kuhati jajca. Ko sem prišla v sobo, se mi zdi, da je prav trdno spal. Pustiva, naj ostane v postelji. Malce se je prehladil, mislim.«

¹ Posebne vrste krompir.